20 Jaar **Vadercentrum Adam**

De betekenis van het Vadercentrum voor zijn bezoekers

Werkplaats Sociaal Domein
Den Haag en Leiden

Colofon

Copyright © 2021 Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden
Auteur: Rudy van den Hoven (De Haagse Hogeschool)
Eindredactie: Joost van Hoof (De Haagse Hogeschool) en Suzan van der Pas (Hogeschool Leiden)
Vormgeving en lay-out: Creja ontwerpen
Fotografie: Vadercentrum Adam, Rudy van den Hoven
ISBN: 9789083074351

Alles uit deze uitgave mag, mits met bronvermelding, worden vermenigvuldigd en openbaar gemaakt. Deze uitgave is onderdeel van de Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden, een samenwerkingsverband tussen regionale gemeenten en instellingen en de Hogeschool Leiden en De Haagse Hogeschool, in samenwerking met het Ministerie van VWS.

Inhoudsopgave

1. **Inleiding** 3
2. **Werkwijze** 5
3. **De betekenis van het Vadercentrum voor de bezoekers** 7
    - 3.1. De betekenis van het Vadercentrum: een eerste, algemene verkenning 7
    - 3.2. Persoonlijke ontwikkeling 11
    - 3.3. Maatschappelijke participatie 16
    - 3.4. Sociale relaties 19
    - 3.5. Het gezin en de man-vrouw relatie 23
    - 3.6. Maatschappelijke positieverbetering en zeggenschap 27
4. **De werkwijze van het Vadercentrum** 31
5. **Conclusie** 36

1. Inleiding

In 2020 bestond het Vadercentrum Adam in het Haagse stadsdeel Laak 20 jaar. Onderdeel van Mooi welzijn / Xtra en opgericht met als doel het bevorderen van emancipatie van mannen is het Vadercentrum in deze twintig jaar uitgegroeid tot een bekende en gewaardeerde voorziening. De doelgroep van het centrum wordt omschreven als 'kwetsbare mannen in de Haagse samenleving. Kwetsbaar betekent in dat geval dat deze groep geen werk heeft door arbeidsongeschiktheid of verlies van hun baan. Daarbij komt dat een groot deel van de doelgroep een migratieachtergrond heeft en daardoor ook vaak een taalachterstand.' (Vadercentrum Adam, 2020).

Anno 2020 vormt het Vadercentrum een levendig centrum dat een breed scala aan activiteiten en evenementen biedt en dagelijks bezocht wordt door een groot aantal mannen met een grote verscheidenheid aan achtergronden. Zo heeft het Vadercentrum zo'n 150 vrijwilligers en zijn er wekelijks circa 700 mensen die deelnemen aan de activiteiten. Veel activiteiten kennen een wachtlijst. Uit cijfers blijkt dat de bezoekers niet alleen uit Laak komen maar voor een groot deel ook afkomstig zijn uit andere delen van Den Haag en zelfs uit Rijswijk en Voorburg. Cijfers laten tevens zien dat de meeste deelnemers aan de cursussen afkomstig zijn uit Turkije, Marokko, Nederland en Suriname en er sprake is van een relatieve ondervertegenwoordiging van deelnemers uit Oost-Europese landen. (Vadercentrum Adam, 2020)

De aantrekkingskracht lijkt onder andere gevormd te worden door de sfeer van openheid en toegankelijkheid, de gastvrijheid en zorg voor elkaar en de gedeelde verantwoordelijkheid voor het reilen en zeilen van het centrum. Maar ook door de mogelijkheden die het centrum biedt om 'iets te doen': de kans om iets te leren en talenten verder te ontwikkelen, om kennis aan te wenden en over te dragen, iets nuttigs te doen en, individueel en collectief, een positie te verwerven in de samenleving. (Van der Zwaard & Kreuk, 2013)

In aantallen kan dus zonder meer gesproken worden van een succes. Daarmee is echter nog niet de vraag beantwoord wat het centrum betekent voor de emancipatie en maatschappelijke participatie van de bezoekers. Binnen het Vadercentrum wordt dan ook de behoefte gevoeld om inzichtelijk te maken wat de betekenis van het centrum en zijn activiteiten is voor bezoekers en op welke wijze dit bijdraagt aan de emancipatie en maatschappelijke participatie van bezoekers.

Opdracht

Vandaar dat in het kader van het 20-jarig bestaan het Vadercentrum de vraag bij de Werkplaats Sociaal Domein Den Haag-Leiden heeft neergelegd in kaart te brengen wat de effecten zijn van het Vadercentrum op de maatschappelijke participatie en emancipatie van de deelnemers. Daarbij gaat het met name om de betekenis die deelnemers zelf toekennen aan hun deelname aan activiteiten in het Vadercentrum. Centraal staan dan ook de ervaringen en verhalen van de bezoekers van het Vadercentrum.

Het doel van de opdracht kan omschreven worden als het inzicht verwerven in de betekenis die het Vadercentrum heeft voor de maatschappelijke deelname en emancipatie van bezoekers.

Eerder is al onderzoek gedaan naar de werkwijze van het Vadercentrum (Van der Zwaard & Kreuk, 2013; Van der Haar, van Huis & Verloo, 2014). In dit geval gaat de aandacht echter met name uit naar de betekenis die deelnemers zelf toekennen aan hun deelname in het Vadercentrum en de invloed die dit volgens hen heeft op hun maatschappelijke participatie en emancipatie.

De vraag die centraal staat kan als volgt worden geformuleerd:

Wat zien bezoekers van het Vadercentrum als de belangrijkste effecten van hun deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum op hun maatschappelijke participatie en emancipatie?

Een bijkomende vraag is wat daarbij voor de deelnemers in het bijzonder van belang is geweest, wat zij zien als de sterke, werkzame punten in de werkwijze van het Vadercentrum en welke aspecten eventueel verbeterd of verder ontwikkeld zouden kunnen worden.

Het volgende hoofdstuk beschrijft de gevolgde werkwijze en de bezoekers van het Vadercentrum die aan dit project hebben meegewerkt.

In de hoofdstukken 3 en 4 worden de bevindingen weergegeven. Hoofdstuk 3 gaat in op de betekenis die de respondenten aan hun deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum toekennen. In hoofdstuk 4 wordt ingegaan op die elementen in de werkwijze van het Vadercentrum die voor de respondenten in het bijzonder van belang zijn geweest en wat in hun ogen eventueel verbeterd of verder ontwikkeld zou kunnen worden.

In hoofdstuk 5 tenslotte volgt een korte conclusie met betrekking tot de centrale vraag.

2. Werkwijze

Begonnen is met een literatuurstudie rond de begrippen (mannen)emancipatie en maatschappelijke participatie. Opvallend is dat hoewel er veel geschreven is over enerzijds de integratie en maatschappelijke participatie van mensen met een migratieachtergrond en anderzijds mannenemancipatie, er relatief weinig te vinden is over de emancipatie van de doelgroep in kwestie. Een van de weinige uitzonderingen hierop is de studie van Van der Haar, van Huis en Verloo (2014). Daarin onderzoeken zij in opdracht van het Oranjefonds de werkwijze van projecten die gericht zijn op het bevorderen van de maatschappelijke participatie en emancipatie van sociaal geïsoleerde, laagopgeleide mannen. Maatschappelijke participatie wordt hierin opgevat als het actief deelnemen en betrokken zijn bij de samenleving. Met betrekking tot emancipatie worden drie betekenissen onderscheiden: het versterken van iemands houding en positie in de samenleving, werken vanuit een genderspecifieke aanpak en werken aan gendergelijkheid. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt naar drie niveau: het individu, het gezin en de samenleving. Daarnaast is gebruik gemaakt van het onderzoek van Van den Hoven (2002) naar het bevorderen van emancipatie vanuit het welzijnswerk. Emancipatie heeft daarin twee dimensies: gaat het enerzijds om integratie, in de zin van het volwaardig deel kunnen nemen aan sociale verbanden en processen, anderzijds vereist het ook de transformatie van bestaande maatschappelijke ongelijkheden die een volwaardige deelname op voet van gelijkheid in de weg staan. Ook hier worden drie niveaus van emancipatie onderscheiden: individuele ontplooiing, de mogelijkheid tot collectief handelen en de beïnvloeding van maatschappelijke omstandigheden en structuren. Beide studies wijzen op de risico's van een individualisering en culturalisering, waarbij een gebrek aan maatschappelijke participatie en emancipatie wordt teruggebracht tot een individueel probleem dan wel een kwestie van cultuur, zonder dat er voldoende oog is voor structurele belemmeringen.

In aanvulling op de literatuurstudie zijn documenten van het Vadercentrum bestudeerd en zijn gesprekken gevoerd met bij het Vadercentrum betrokken professionals met betrekking tot het doel van emancipatie en maatschappelijke participatie en de invulling die daar in het Vadercentrum aan wordt gegeven.

Op basis daarvan zijn de begrippen emancipatie en maatschappelijke participatie geoperationaliseerd aan de hand van vijf thema's:

1. *Persoonlijke ontwikkeling*: waarbij het gaat om zaken als het zich eigen maken van kennis en vaardigheden, het versterken van het gevoel van eigenwaarde, zelfvertrouwen en zelfbewustzijn, het ontwikkelen van een toekomstperspectief;
2. *Sociale contacten*: het doorbreken van sociaal isolement, het aangaan van sociale contacten en opbouwen van een sociaal netwerk, onderlinge verbondenheid;
3. *Maatschappelijke participatie*: de actieve deelname aan de verschillende terreinen van het sociaal leven zoals vrijwilligerswerk, betaald werk, de buurt, vrijetijdsbesteding of politiek;
4. *Het gezin en de man-vrouw relatie*: veranderingen in de traditionele rollen en taakverdeling in het gezin, de betrokkenheid bij de opvoeding en zorg voor de kinderen, gendergelijkheid;
5. *Maatschappelijke positieverbetering en zeggenschap:* waarbij het gaat om het bevorderen van zaken als uiting kunnen geven aan gemeenschappelijke wensen en behoeften, een positieve beeldvorming, de toegang tot sociale rechten en voorzieningen, deelname aan het publieke debat en de beïnvloeding van het beleid en functioneren van maatschappelijke instanties of het tegengaan van discriminatie en uitsluiting.

Vervolgens is een vragenlijst opgesteld die is voorgelegd en besproken met twee bij het Vadercentrum betrokken professionals. Aansluitend is deze, waar nodig, herzien en aangevuld en getest tijdens een aantal proefinterviews.

Uiteindelijk heeft dit geleid tot een vragenlijst die is gebruikt in gesprekken met 28 bezoekers van het Vadercentrum. Deze gesprekken zijn voor een belangrijk deel uitgevoerd in samenwerking met tweedejaars studenten Social Work van De Haagse Hogeschool. De gesprekken duurden doorgaans ongeveer 45 minuten en hebben grotendeels face-to-face in het Vadercentrum plaatsgevonden. In enkele gevallen is, vanwege het oplaaien van het corona-virus najaar 2020, uitgeweken naar een online of telefonisch interview.

Was het aanvankelijk de bedoeling om op belangrijke thema's die uit de interviews naar voren komen verdere verdieping te zoeken met behulp van enkele focusgroepen, door de corona omstandigheden is hier noodgedwongen van afgezien. De interviews zijn vervolgens in hun geheel uitgeschreven, waarna de informatie uit de interviews geordend is aan de hand van de vijf eerder beschreven thema's.

In de verslaglegging is steeds het streven geweest de respondenten zoveel mogelijk zelf aan het woord te laten en verslag te doen aan de hand van hun verhalen. Centraal staat immers de vraag welke betekenis zijzelf toekennen aan hun deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum. Vandaar dat gekozen is voor een uitgebreide weergave van citaten uit de interviews. De nummers aan het eind van ieder citaat verwijzen naar de desbetreffende respondent.

De respondenten

In totaal zijn gesprekken gevoerd met 28 bezoekers en zijn twee gesprekken gevoerd met een (oud)medewerker van Mooi welzijn, betrokken bij het Vadercentrum, en de coördinator van het Vadercentrum.

Wat de respondenten betreft is gezocht naar een divers gezelschap voor wat betreft nationaliteit, leeftijd, de tijd die men al bij het Vadercentrum komt en de rol die men in het centrum vervult. Zesentwintig van de achtentwintig respondenten zijn man. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met twee vrouwelijke bezoekers die sinds enkele maanden in het centrum actief zijn. De leeftijd van de respondenten loopt uiteen van 35 tot 75 jaar. Van oorsprong zijn respondenten afkomstig uit Aruba, Curaçao, Egypte, Irak, Iran, Marokko, Nederland, Polen, Soedan, Somalië, Suriname en Turkije. Zeven van hen zijn alleenstaand, de overige eenentwintig wonen samen met hun partner of gezin. Vijf van de respondenten zijn werkloos, vier zijn arbeidsongeschikt of zitten in de ziektewet, negen werken en tien zijn gepensioneerd.

Daarbij gaat het zowel om personen die nog relatief kort het Vadercentrum bezoeken (6-7 maanden) als deelnemers die al jaren het centrum bezoeken en soms zelfs al sinds de oprichting 20 jaar geleden bij het Vadercentrum betrokken zijn en nog steeds trouwe bezoekers van het Vadercentrum zijn. Het merendeel van hen is bij het Vadercentrum gekomen door middel van vrienden en bekenden, enkelen zijn doorverwezen door andere instanties (gemeente, UWV, Leger des Heils) met het oog op het leren van de Nederlandse taal of het doen van vrijwilligerswerk, of kenden het Vadercentrum al vanuit hun vorige werkkring of activiteit. Een enkeling is op eigen initiatief het Vadercentrum binnengelopen, uit nieuwsgierigheid, als bezoeker van de weggeefwinkel of op zoek naar een mogelijkheid om iets te doen.

Vrijwel alle respondenten zijn op een of andere manier actief in het Vadercentrum. Veel van hen hebben in het verleden cursussen gevolg (Nederlandse taal, ICT, houtbewerking, lassen, kleermaken) nemen regelmatig deel aan informatieavonden of dialoogbijeenkomsten, maar zijn vooral actief: door les te geven (ICT, yoga, kleermaken), te koken, het maken van mondkapjes, in het Repair Café, als buurtvader, als bestuurslid bij de Haagse Vaders, door de communicatie van het Vadercentrum te verzorgen of als gespreksleider op te treden, achter de receptie, of door andere bezoekers bij te staan met advies, bij het schrijven van een brief of mail of in hun contacten met maatschappelijke instanties.

3. De betekenis van het Vadercentrum voor zijn bezoekers

In dit hoofdstuk beschrijven we de belangrijkste bevindingen uit de interviews. We volgen daarbij de structuur van de interviews.

Daarin is respondenten allereerst de vraag gesteld wat voor hen de betekenis is van het Vadercentrum. We beginnen dan ook met de beschrijving van enkele kenmerkende aspecten die veelvuldig terugkomen in de antwoorden van de respondenten op deze vraag.

Vervolgens gaan we in op de vijf thema's en bekijken we of en - zo ja - op welke manier deze deel uitmaken van de verhalen van de respondenten.

3.1. De betekenis van het Vadercentrum: een eerste, algemene verkenning.

De waardering voor het Vadercentrum onder de respondenten is groot. Allen beschrijven het Vadercentrum als van grote betekenis voor henzelf en voor de andere bezoekers. Meermalen valt de term 'een tweede huis' als gevraagd wordt wat het Vadercentrum voor hen betekent.

Voor veel respondenten is de betekenis veelzijdig en bestaat uit een combinatie van verschillende aspecten.

- **Een plek waar je mensen ontmoet, waar mensen met verschillende achtergronden met elkaar in gesprek gaan en tegenstellingen overbrugd worden.**

In de eerste plaats is het een plek waar je mensen ontmoet, een plek ook waar je je thuis voelt, waar je jezelf kunt zijn, waar aandacht is voor elkaar en waar je vrienden maakt. Waar mensen met verschillende achtergronden met elkaar in contact komen en in gesprek gaan en tegenstellingen overbrugd worden.

> Het Vadercentrum is ongeveer een tweede huis. Het betekent heel wat voor mij. Ik kan hier alles doen wat ik leuk vind en alles is te organiseren. Wat ik ook belangrijk vind. En bijna dagelijks maak ik nieuwe vrienden hier. En dat is heel belangrijk van het centrum, alle mensen die hier komen, zijn ook vriendelijke mensen. In de 19 jaar heb ik nooit eens ruzie gehad met iemand die hier komt. Iedereen respecteert mij en andersom respecteer ik ook. (20)
>
> Het is eigenlijk een soort van thuiskomen. Je praat met de mensen, je maakt grapjes en ze nemen jou op de hak. Het is gewoon leuk en ik kan altijd alles tegen de mensen zeggen. Je hoort op straat wel eens van 'ja, die allochtonen, die kunnen niks hebben' en dit en dat, maar ik zeg hier alles tegen ze, alles. Maar zij zeggen dat ook tegen mij. (...) En dan dinsdagavond, dan koken zij zelf. Dan willen ze hebben dat ik meekom. Dus van vijf tot 's avonds negen zit ik hier. (18)
>
> Het is een boeiende club waar tegenstellingen in de samenleving overbrugd worden. Veel culturen komen er samen, allerlei religies kunnen er een plek vinden en verhouden zich tot elkaar, leuke gesprekken die er dan plaatsvinden. Er is goede aandacht voor mensen die het lastig hebben, zowel financieel als wat betreft andere omstandigheden. Dus er is goede aandacht voor elkaar, ik vind het een goed, sociaal project, mensen hebben aandacht voor elkaar, het is leuk. (13)

- **Een plek om iets te doen**

Voor veel respondenten is het Vadercentrum ook een plek om 'iets te doen'. Juist de mogelijkheid om iets te doen, uiteenlopend van het volgen van een cursus tot het zelf organiseren van een activiteit of bijdragen aan de dagelijkse gang van zaken in het centrum, en zo samen met anderen vorm kunnen geven aan het centrum, maakt het van betekenis en onderscheidt het van andere buurtcentra of van het koffiehuis.

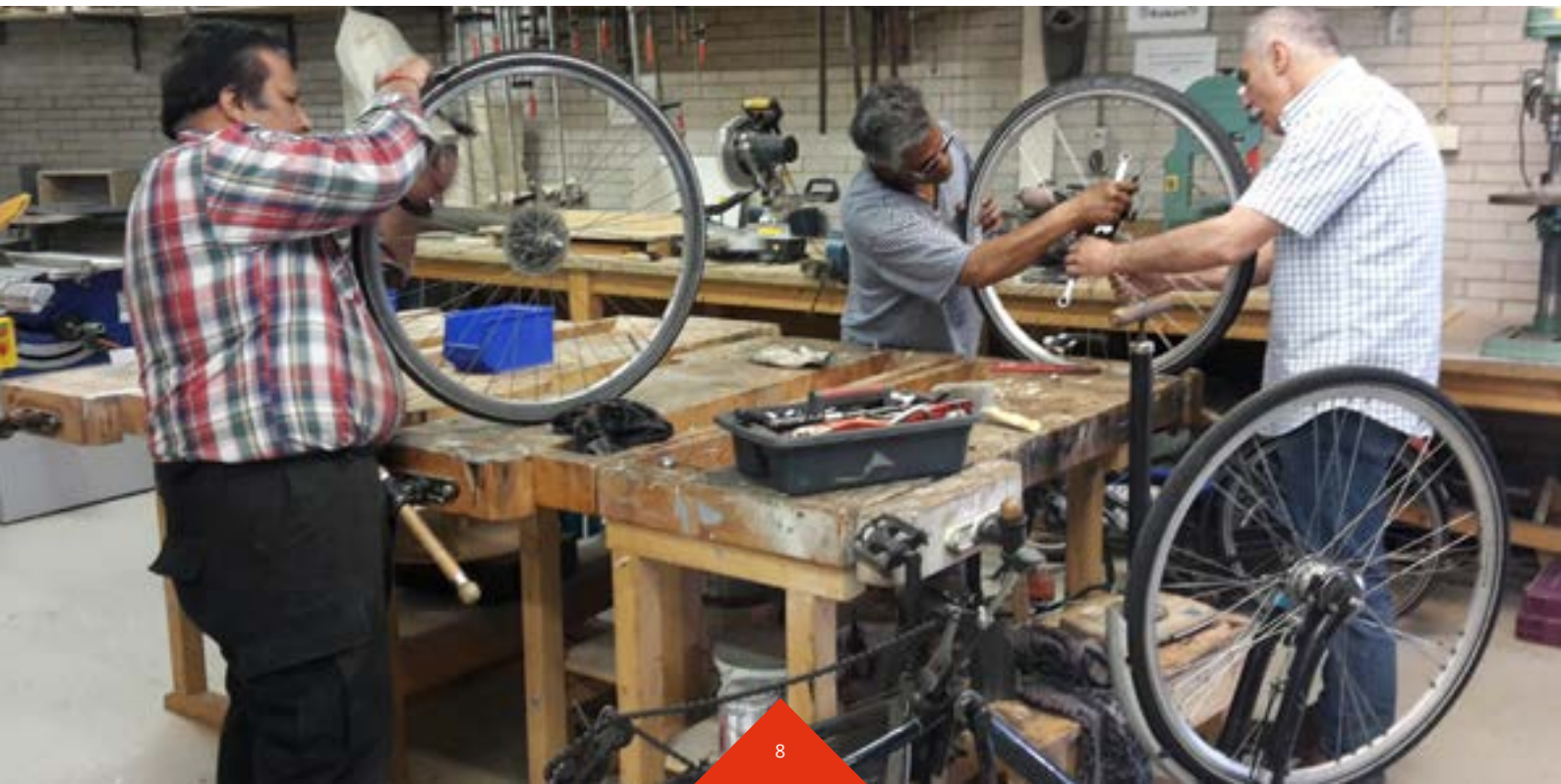
Voor mij is het, ik ga niet naar het café, niet naar een bar, dus als ik me verveel kom ik hierheen. Dit is een plek om wat te doen. Er is genoeg te doen. Ik kon bijvoorbeeld niet eens mijn fiets repareren, dat heb ik hier geleerd. En soms doen we houtwerk en handwerk, je kan je eigen salontafel maken, je kan je eigen rek maken, gewoon alles wat je leuk vindt. Dan kom je hier schuren, zagen, tekenen. (...) Vroeger ging ik in het weekend, als ik niks te doen had, naar een café. Daar ben ik mee gestopt. Nu kom ik hier. Je leert hier ook verschillende culturen kennen. Niet alleen je eigen, maar ook andere culturen. (11)

Ik houd er van om activiteiten te organiseren, heb ik heel mijn leven al gehad. En dan na een jaar of 3 of 4, mensen er voor zoeken die de activiteit kunnen voortzetten. En dan ga ik weer nieuwe dingen doen. (1)

Wat betekent het Vadercentrum voor u?

Heel veel. Want ik ben niet iemand die in een koffiehuis gaat zitten. Daar houd ik niet van. Hier kom je veel mensen tegen. Allerlei niveaus, van universitair tot laag. Allerlei verschillende nationaliteiten, een beetje een mix. Dus je leert van alles. (..) Dat je het gevoel krijgt dat je verder komt, verder gaat, je kunt ontwikkelen. Mensen ook helpen soms. Sommige mensen hebben dat nodig, hebben vragen. Sommige mensen weten de weg niet zo goed hier in Nederland. En dan ben je met iets nuttigs bezig. En je leert altijd wat. Je gaat op een andere manier naar cultuur kijken. (25)

Vroeger was ik altijd in het koffiehuis, maar toen het Vadercentrum begon, ben ik helemaal met het koffiehuis gestopt, niet meer gegaan. En ik zeg wel eens als mensen vragen, jullie zitten daar, maar in het Vadercentrum is hetzelfde, maar daar zijn het jullie eigen dingen, je kunt over dingen praten en je kunt zelf dingen doen. Dat is goed. Veel cursussen ook. (...) Mensen moeten iets kunnen doen, iets kunnen maken. Het Vadercentrum is speciaal omdat er echt heel veel dingen zijn. Als je iets wil maken, heb je gelijk de werkplaats. Als je iets wil weten, je kunt gelijk mensen vragen om je te helpen. In een buurthuis kun je gezellig praten. Het Vadercentrum is ook een buurthuis, maar dan met veel activiteiten. Dat maakt het anders. En het is belangrijk dat je mensen kunt helpen, mensen elkaar helpen. Als mensen even koffie komen drinken, gelijk zeggen van 'kun je mijn broek even wat korter maken?' En dat kan, je kunt elkaar dan helpen. En niet alleen voor mij, dat is ook voor de houtbewerking. Iemand zegt 'Mijn kast is kapot. Morgen breng ik die, kun je die maken?' En ja, gelijk even helpen, en dat gebeurt. (26)

Van betekenis kunnen zijn

Opvallend is hoe vaak gerefereerd wordt aan de mogelijkheid om iets bij te kunnen dragen, iets voor een ander te kunnen betekenen. Daarbij gaat het om heel uiteenlopende zaken: van het schoonhouden van het centrum of koken tot het aanbieden van computer- of taalles, het maken van mondkapjes, of het helpen van andere bezoekers bij het invullen van papieren of in hun contacten met maatschappelijke instanties. Door deze mogelijkheid te bieden draagt het centrum in belangrijke mate bij aan het gevoel nuttig bezig te zijn, een bijdrage te leveren aan de medemens en een actief lid te zijn van de samenleving.

'Laat de wereld een beetje beter achter als dat je hem hebt aangetroffen'. Dat heeft mij mijn hele leven wat gedaan. En daar zoek ik nu ook naar, zo van hoe kan ik dat doen, hoe kan ik wat doen voor mensen? (1)

Vooral mensen helpen en wegwijs maken. Daar ben ik blij om, dat is wel leuk. (...) Ik ben vier jaar vrijwilliger geweest. In de keuken, mensen helpen met hun papieren. Sommige mensen kennen niet goed Nederlands, dus als er gebeld moet worden of papieren ingevuld moesten worden, dan hielp ik. (11)

Ik woon hier vlakbij in de buurt en ik had gehoord over de buurtvaders en wilde ook helpen met de jongeren in de buurt. (...) De jongens, buiten, in de wijk hebben ze er soms last van. Toen kwamen de buurtvaders hier in het Vadercentrum. Ik hoorde van het project en ik dacht waarom ga ik niet meelopen om te kijken. Daarna heb ik mij gelijk ingeschreven. (7)

Voor mij maakt het niet uit. Ik kom hier om mensen te helpen, maakt niet uit wat. Ik kom altijd na mijn werk om 18.00 uur naar het Vadercentrum. Het Vadercentrum helpt mensen in moeilijke situaties en dat is mijn bijdrage, andere mensen helpen. (15)

- **Een plek die je samen maakt tot wat het is**

Een plek ook waar van alles kan, waar ieder zijn eigen expertise inbrengt, die door bezoekers zelf gedragen wordt en die zo, al doende, uiteindelijk ook samen bepalen hoe het vorm krijgt.

> Iedereen heeft een ander ding, iedereen heeft zijn eigen vak. Als ik een specifiek iets wil weten, dan vraag ik iemand die daar ervaring in heeft. We hebben hier veel mensen met ervaring. (…) En iedereen kan zijn mening zeggen, iedereen kan met nieuwe ideeën komen. (17)
>
> Er kunnen dingen gebeuren op allerlei terreinen of het nu om computers gaat, die hebben een clubje dat met robots aan de gang gaat, of er is een fietsenknutselclub, die ook lassen, er is een tekenclub, een toneelgroep is er geweest – dat zou leuk zijn als die terugkwam. Nou ja , al dat soort dingen zijn allemaal mogelijk. En het is een goed model als je ziet dat het allemaal gedragen wordt door vrijwilligers en niet door beroepskrachten. Ja, de beroepskrachten die er zijn maken het mogelijk, die geven wel sturing, maar het is vooral wat vrijwilligers zelf doen. Dat bepaalt hoe het er uit ziet en dat maakt het zo'n leuke vorm. (13)

- **Hulp bij vragen en problemen in het dagelijks leven**

Tenslotte biedt het centrum hulp en ondersteuning bij de vragen en problemen waar je tegenaan loopt in het dagelijks leven.

> Het Vadercentrum betekent heel veel voor mij. Kijk, als je niks hebt, ook niet vrijwilligerswerk, je verveelt je, en dan kom je hier. Je hebt collega's, verschillende mensen met wie je anders nooit kennis had gemaakt, en kom je in aanmerking om een boek te lenen, als je fiets kapotgaat, wordt die hier gemaakt. Als ik hier kom, hoef ik niet te koken, dan eet je lekker hier. Als er wat is, dan vraag ik Bilal [coördinator van het Vadercentrum, red.] en dan krijg je hulp. (…) En kijk naar de weggeefwinkel, hoeveel mensen daarvan leven. Soms heb je iets nodig, een kleine tafel of zo, of je fiets gaat kapot, als je die ergens laat maken, moet je betalen. Hier wordt het gratis voor je gemaakt. (24)

Tot zover een eerste beeld dat oprijst uit de antwoorden op de vraag 'Wat betekent het Vadercentrum voor u?'. In de volgende paragrafen gaan we hier verder op in aan de hand van de vijf eerder onderscheiden thema's.

3.2. Persoonlijke ontwikkeling

Een eerste dimensie van emancipatie, waar in de interviews veelvuldig aan wordt gerefereerd, betreft de persoonlijke ontwikkeling van bezoekers. Het Vadercentrum, aldus de respondenten, draagt op vele manieren bij aan hun persoonlijke ontwikkeling. Daarbij gaat het om de ontwikkeling van praktische vaardigheden zoals het spreken van de Nederlandse taal, omgaan met een computer, kunnen koken of fietsen repareren, maar ook om sociale en communicatieve vaardigheden, het kunnen omgaan met andere mensen, in het bijzonder met mensen met een andere culturele achtergrond. Wat dat laatste betreft verbreedt het de horizon, opent het bestaande referentiekaders en leidt tot een nieuwe kijk op zaken. Maar ook, zo laten de gesprekken zien, draagt deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum bij aan een gevoel van eigenwaarde, zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld en daarmee tot initiatief, zingeving en nieuwe toekomstplannen. Niet in de laatste plaats biedt het structuur en hulp en ondersteuning bij praktische vragen waar men in het dagelijks leven tegenaan loopt.

▶ **Praktische kennis en vaardigheden**

In de eerste plaats gaat het om het ontwikkelen van, vaak praktische, kennis en vaardigheden. Het Vadercentrum speelt hier op in met een breed aanbod van cursussen, waar in de loop der jaren ook een groot aantal bezoekers heeft deelgenomen. Daarbij gaat het om vaardigheden als het beheersen van de Nederlandse, Engelse of Spaanse taal, omgaan met een computer, EHBO, fietsreparatie, kleermaken, houtbewerking of zwemmen om er maar enkele te noemen.

> Ik heb ook wel cursussen gedaan, zoals de Nederlandse taal, en ook een computercursus heb ik hier gedaan. De mensen van de gemeente hebben ook een cursus gegeven die uit tien lessen bestond en je leert daar hoe je met geld om moet gaan. Dus ja, die cursussen hebben veel geholpen. Ik heb bijvoorbeeld een cursus gevolgd hoe je om moet gaan met brand, voor als dat ook thuis voorkomt. En ja, wat je leert van de cursus blijft echt bij. (7)
>
> Ja, ik heb veel geleerd. Ik kon niet timmeren, ik wist niets van timmeren en dacht dat het heel moeilijk was. Maar dat is niet zo. Iemand helpt mij, ik sprak veel met iemand die timmert en ik heb het geleerd en na een maand heb ik een kleine tafel gemaakt. Helemaal zelf gemaakt. Ik heb ook leren werken met een naaimachine. Ik wist dat niet, maar nu naai ik, naai ik mondkapjes. (9)

Daarnaast zijn er de informatieavonden en dialoogbijeenkomsten over actuele thema's zoals de opvoeding van kinderen, geldzaken, het zoeken van werk, aankomende politieke verkiezingen of de energietransitie :

> Ja, afgelopen week ging het over energie. Dus hoe je kunt bezuinigen, wat voor isolatiemateriaal je kunt gebruiken, waar je op moet letten, wat je beter niet kunt gebruiken. Dat is altijd nuttig, is ook belangrijk. (25)
>
> En ik leer wat belangrijk is, bijvoorbeeld een cv maken is erg belangrijk. Of hoe je werk kunt zoeken. Ik wist dat niet. En mensen komen dan hier en leggen uit hoe je contact kunt maken met een bedrijf, hoe je een afspraak kunt maken, wat je moet doen als je een afspraak hebt en solliciteert. Omdat in ons land, dat verschilt veel. Als je daar iemand belt zegt die van 'geen probleem kom maar naar mijn kantoor.' Maar hier zijn er regels, je moet eerst een mail sturen, je moet op tijd komen voor een afspraak. (...) Hier heb ik geleerd wat ik moet doen als ik een afspraak heb bij een bedrijf, hoe ik contact op kan nemen met de goede persoon. Dat is erg belangrijk voor mij. (9)

- **Sociale en communicatieve vaardigheden**

Het opdoen van nieuwe kennis en informatie, het ontwikkelen van vaardigheden en talenten blijft niet beperkt tot de deelname aan cursussen of informatieavonden. Ook het contact met andere bezoekers speelt hier een belangrijke rol in. Zo leidt de omgang met andere bezoekers tevens tot nieuwe sociale en communicatieve vaardigheden.

> Vroeger had ik een soort van apart leven. En nu leef ik mee met verschillende culturen en mensen. Vroeger schaamde ik me om te praten en nu niet meer. Bij het Vadercentrum is het heel multicultureel, dus ik ben de hele dag bezig met verschillende mensen en leer ik heel veel van hun leven. Iedereen komt hier binnenlopen, heel veel verschillende mensen. (...) Ik heb hier verschillende mensen leren kennen met verschillende karakters en meningen. Dus dan leer je ook hoe je met alle mensen met verschillend geloof, talen, et cetera om te gaan en te respecteren. (...) Ik ben ook meer open geworden door het Vadercentrum. (7)
>
> *Heeft het u ook iets geleerd?*
>
> Nou, gewoon om leuk met elkaar om te gaan, het soepel zijn, je kan alles vragen, terwijl als ik bij wijze van spreken een collega iets vraag, dan is er altijd 'ja maar ..'. Snap je? Ik leer, ik leer vooral met mensen omgaan, iemand in zijn waarde laten. Dat zou je kunnen zeggen, dat ik dat wel geleerd heb. (...) Ik ben inderdaad wel anders naar de mensen gaan kijken. Ik zou nu eerder zeggen van 'kom op, we gaan daarnaartoe'. (...) Bij mij heeft dat wel iets gebracht. Ja, want je bent er heel anders over gaan nadenken. (18)

▶ Het gevoel van eigenwaarde, zelfvertrouwen en een positief zelfbeeld

Wat duidelijk naar voren komt, is de betekenis van deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum voor het gevoel van eigenwaarde, het zelfvertrouwen en zelfbewustzijn van sommige deelnemers.

> En in de keuken leer je ook weer met mensen omgaan. Ik heb ook veel mensen leren kennen hier. En ik blijf erop terugkomen, dat contact met mensen is heel fijn. En buiten het koken, wat meer zelfvertrouwen misschien. (...) Ik heb het gevoel dat ik tegenwoordig een verschil kan maken. Door mijn kookkunst kan ik iemands dag toch wel wat fijner maken. Ja, dat is wel ontwikkeling toch? (...) Ik probeer meer contacten te leggen en dat is voor mij persoonlijk wel een overwinning, omdat ik zelf wel erg gesloten ben geweest na de burn-out. Dus dat is wel een vooruitgang. (...) Ik heb wel meer zelfvertrouwen gekregen, dus ik denk dat ik voor mezelf wel beter op kan komen nu. (...) Het is zeker een invulling geweest qua dagbesteding. Veel samenwerking, dus ja, en ik voel me wel weer echt een onderdeel van de samenleving. (4)
>
> Ik had een trauma in mijn leven. En door mijn trauma wilde ik geen sociale contacten hebben. Daarom blijf ik nu altijd komen, om contact met mensen te hebben. Als ik vergelijk, vroeger en nu, dan ben ik socialer geworden. Vroeger stelde ik een grens, om mensen niet te dichtbij te laten komen. (...) Ik heb die grens die ik had tegenover andere mensen, die heb ik afgebroken. Ik ben van een eenzame persoon naar een sociale contacten persoon geworden. Dat is een grote verandering. En het leren van de taal, door te communiceren met de mensen heb ik de taal geleerd. (15)
>
> Daar ben ik heel erg in veranderd. Vroeger dacht ik 'ze zoeken het maar uit', het is mijn probleem niet. *Wat heeft er voor gezorgd dat u meer initiatief bent gaan nemen?* Nou, veel gesprekken gehad. Bilal zei vaak 'je kan meer dan dat je zelf weet'. Zulke dingen. (...) Ja, en dat had ik vroeger niet, zelfvertrouwen. (6)

Een belangrijk element daarbij is de mogelijkheid om zelf binnen het Vadercentrum actief te zijn, en, zoals veel respondenten aangeven, op een of andere manier een bijdrage te leveren aan het functioneren van het centrum en van betekenis te zijn voor anderen.

Ik probeer in ieder geval een keer in de week een dag hier te zijn. Je bent er even uit, je hebt gezelligheid, je ziet wat anders, je hoort wat anders, je hebt thuis weer wat te vertellen. En ook het goede wat je er mee doet. Zoals nu die mondkapjes. Ik ben er zelf geen voorstander van, maar om ze te maken, je dient er toch een goed doel mee en dat vind ik heel belangrijk ja. (28)

Je kunt veel mensen hier helpen, arme mensen die niet kunnen betalen. En zij weten dat wij hier bij van alles kunnen helpen. Wij hebben een keer per maand een Repair Café. Mensen hebben soms apparaten, bijvoorbeeld een magnetron of een video of een computer en kunnen dan een keer per maand hier komen en met onze ervaring kunnen we hen dan helpen. Ik heb zelf bijvoorbeeld twee dagen in de week, als iemand dan een computer heeft die kapot is of het is nodig om die te repareren of te formateren, die kan dan komen. En soms hebben we oude computers van bedrijven, donaties, en die kunnen wij dan weer aan mensen geven die geen computer hebben. (21)

Het is hier leuk. Het betekent veel voor mij. En omdat ik zo goed geholpen ben, probeer ik nu andere mensen te helpen. Ik ben nu bezig met mensen doorverwijzen die in een crisis zitten. Dat doe ik samen met de Kessler (...) En je hebt bijvoorbeeld ook de weggeefwinkel. Ik help met het sorteren van spullen. Ik ben lekker bezig. (...) Ik kom ook veel mensen tegen die de weg kwijt zijn, ik verwijs ze dan door naar verschillende stichtingen. Zo probeer ik mensen goed te helpen. (17)

Juist dit bijdragen aan de gang van zaken in het centrum en het gevoel van betekenis te zijn voor anderen lijkt van cruciale betekenis voor het gevoel van eigenwaarde en je (weer) met vertrouwen kunnen begeven in de omgang met anderen.

- **Omgaan met andere culturen, inzicht in de Nederlandse samenleving**

Het multiculturele karakter van het Vadercentrum en de omgang met medebezoekers met uiteenlopende achtergronden draagt tegelijkertijd bij aan inzicht in de Nederlandse samenleving, het verbreden van de eigen horizon en het om kunnen gaan met andere culturen. Het contact met anderen breekt bestaande referentiekaders open, leidt tot kennis van en respect voor andere culturen, en een nieuwe kijk op zaken.

Je blijft je ontwikkelen. Ik moet zeggen dat ik niet heel erg diep over het leven nadenk en denk van nou, daar moet ik echt wat mee gaan doen. Maar hoe je staat in de samenleving, ik denk dat het daar zeker invloed op heeft. Het gemak waarmee je toch met meerdere – ik wou bijna zeggen 'soorten mensen' – maar dat bedoel ik niet, meer met verschillende nationaliteiten omgaat. (1)

En ook meer van de Nederlandse cultuur leren. Ik heb hier altijd gehoord dat we moeten samenleven, want hier in Nederland zijn er verschillende culturen. Dus is het belangrijk om te leren samenleven. En ook respect hebben voor het rechtssysteem van dit land. Dus wanneer mensen uit het buitenland komen, moeten ze dat leren. En door het Vadercentrum leren mensen dat ook, door de activiteiten. (7)

Net zo leidt het ertoe dat van oorsprong Nederlandse bezoekers hun kijk op zaken verbreden en buiten de eigen vertrouwde 'bubbel' treden.

Ik ben echt anders naar de Nederlandse samenleving en Nederland gaan kijken. Ja, heel erg zelfs ja. Ik ben voor een deel uit mijn witte bubbel geraakt eigenlijk. (...) Nou, dat ik zeg maar als witte Nederlander echt voor het eerst heel erg in de multiculturaliteit terecht ben gekomen. Dat is echt, ik ben dus 53, maar mensen met een andere huidskleur heb ik echt nauwelijks contact mee gehad. Dat klinkt misschien echt raar, maar dat was er dus nauwelijks. En via het Vadercentrum is dat ineens wel ontstaan. Je leeft zo op een eiland, daar kom je dan achter op het moment dat je dan in het Vadercentrum komt. (19)

- **Structuur en hulp bij de omgang met vragen en problemen in het dagelijks leven**

Het Vadercentrum biedt ook structuur in het dagelijks leven. Voor meerdere bezoekers maakt het Vadercentrum deel uit van hun dagelijkse of wekelijkse routine:

Bij het Vadercentrum kom ik altijd in de middag vrijwilligerswerk doen. Vanaf 5 tot en met 9 uur ben ik hier. (...) Overdag ga ik altijd werken. Rond 4 uur ga ik thuis eten en daarna kom ik hier bij het Vadercentrum (...) Dus vanaf 5 uur kom ik hier. Ik maak dan de schema's (van de buurtvaders, red.). De mensen komen hier rond half zes, zes uur. Half zeven of zeven uur moeten we gaan lopen en om negen uur komen we terug. (7)

Ik ben hier sinds 2000 vanaf het begin van het Vadercentrum. En ik werk hier zo'n 9 - 10 jaar. Lesgeven, rondleidingen, de weggeefwinkel heb ik gedaan. Maar toen heb ik een mooie baan gevonden. Ik ben daar begonnen, maar geef nog elke dinsdag les. Ik geef les hoe mensen hun eigen broek kunnen maken of een overhemd of een vest. Niet professioneel, voor in een fabriek, maar hun eigen kleding en reparaties. (...) En ik help bij veel dingen. Als ik tijd heb, geen probleem. Net wat nodig is. (...) Dus daarom is het Vadercentrum voor mij een tweede huis. Als ik thuis ben en ik heb even tijd, dan kom ik gelijk even naar het Vadercentrum. (26)

Hoe ben je hier gekomen?

Via de sociale dienst, de gemeente. Want als je geen werk hebt, dan moet je ergens landen. Je moet sociale contacten hebben. En zo ben ik hier beland. Ik heb toen een gesprek gehad met Bilal, uitgelegd, sociale dienst zo en zo, en die zei 'kom maar'. En toen ben ik in de keuken gaan helpen, kennis gemaakt, rondleiding gehad en sinds die tijd ben ik er altijd. Ja, altijd in de keuken, vind ik leuk. (...) Ik kook op vrijdag en maandag, Surinaams eten. En door de week, als ik me verveel, kom ik ook. We beginnen om 1 uur en om 5 uur gaan ze eten. Onze taak is eten maken en bedienen. Andere mensen borden opruimen en anderen moeten afwassen Dus iedereen doet wat. (24)

Niet in de laatste plaats biedt het Vadercentrum ondersteuning en leert het omgaan met allerlei problemen waar je in het dagelijks leven tegenaan loopt.

> Kijk, het Vadercentrum heeft veel activiteiten. Dus bijvoorbeeld veel mensen in armoede komen voor kleding, ze komen een cursus volgen om werk te kunnen zoeken, veel mensen hebben computerlessen gevolgd en kunnen nu email lezen en zo. Want tegenwoordig is alles online, dus leren ze ook hoe ze bijvoorbeeld op de site van de overheid moeten inloggen. (7)
>
> Het Vadercentrum heeft mij veel geholpen. Mijn Nederlands is niet perfect, dus als ik iets niet begrijp van papieren, dan helpen zij mij. Ook als ik geldproblemen heb, als ik iets niet begrijp, dan breng ik het hier en leggen ze het uit. (9)
>
> Als je fiets kapot is, of je wil wat zagen en je boor is kapot of als je strijkijzer het niet doet, dan kom je hier langs, maak je een afspraak of op bepaalde dagen wordt het voor jou gemaakt. En als het niet lukt, dan lukt het niet, maar misschien krijg je er eentje uit de weggeefwinkel. (...) Kijk, je kunt je tijd buiten op straat doorbrengen, maar hier krijg je goede informatie. Je kunt hulp krijgen. Als je wat moet betalen of je hebt een achterstand en je weet niet wat je moet, dan kom je hier en krijg je een voorbeeld of dan zegt Bilal 'er komen mensen van de gemeente, die gaan je helpen'. Dan maken ze een afspraak voor je of ze helpen met je belastingen, dat soort dingen. Of je wilt computerles of een beetje sporten, er kan van alles gedaan worden. (24)

3.3. Maatschappelijke participatie

Het tweede thema heeft betrekking op de wijze waarop het Vadercentrum bezoekers activeert en hun maatschappelijke participatie bevordert, niet alleen binnen het centrum, maar ook daarbuiten. In het voorgaande is al beschreven hoe respondenten actief zijn binnen het Vadercentrum en hoezeer juist het actief zijn in het centrum en een bijdrage leveren aan het functioneren daarvan van belang is voor zowel het ontwikkelen van vaardigheden als het gevoel van eigenwaarde, het zelfvertrouwen en gevoel van betekenis te kunnen zijn voor anderen en een waardevol lid van de samenleving. Voor een aantal bezoekers vormen de activiteiten binnen het centrum een opstap naar activiteiten buiten het Vadercentrum.

> Ja, er is behoorlijk wat doorstroming van vrijwilligers. Sommigen, die bijvoorbeeld de lascursus, die levert mensen op die daardoor gemakkelijker een baan vinden of dat mensen door kunnen stromen naar officiële diploma's. Maar voor de meesten is het werk hier een opstapje om weer actief te worden of te ontdekken dat ze bepaalde kwaliteiten hebben en daarna pas weer een opleiding of soms werk kunnen vinden. Juist die beweging, dat mensen niet eindeloos blijven plakken met een kopje koffie, maar juist actief zijn in allerlei dingen, dat maakt dat mensen ook weer makkelijker de volgende stap kunnen maken. (13)
>
> Dat gebeurt, er zijn best veel mannen die hier tijdelijk rondlopen en het dan uiteindelijk niet meer nodig hebben, die hun eigen wereld en netwerk creëren. Dat is zeker zo. En dat moet ook de intentie zijn, dat het tijdelijk is, dat het een tijdelijke tussenfase is. De bedoeling is dat je van A naar B gaat. Het mooie is wel dat er geen deadline op zit. Wil je twee jaar blijven, dan mag je twee jaar blijven, wil je drie jaar blijven, blijf je drie jaar. (29)

Soms gaat het om ogenschijnlijk 'kleine zaken' die van betekenis zijn: deelnemen aan de zwemlessen is niet alleen een plezierig tijdverdrijf, het maakt het tevens mogelijk om met de eigen kinderen te gaan zwemmen en zo een nieuwe invulling te geven aan de vaderrol. Net zo kan het in het Vadercentrum leren omgaan met een fitnessapparaat er toe leiden dat

iemand over zijn schroom heen stapt en een fitnesscentrum binnenstapt om daar aan de slag te gaan. En zo worden nieuwe vormen van maatschappelijke participatie mogelijk.

Anderen zijn buiten het Vadercentrum als vrijwilliger actief geworden of zijn op eigen initiatief nieuwe activiteiten gaan ontwikkelen.

> Vijf dagen in de week als vrijwilliger. Ik ga bijvoorbeeld mee met illegale mensen naar de IND[1], politie, dokter en zulke dingen of ik help ze met papieren uitzoeken, wat wel en wat niet kan, zodat ze hier kunnen blijven. Gewoon vanuit huis. Via de moskee hadden ze gevraagd of iemand kon helpen. Ik ben nu beheerder bij vier locaties van stichting MOOI, als vrijwilliger. (6)

Het Vadercentrum speelt daar op verschillende manieren een rol in. Voor sommigen zit de betekenis vooral in het zich gestimuleerd voelen, weten dat het centrum achter je staat en dat je ergens op terug kunt vallen wanneer dat nodig mocht zijn. Voor anderen zit de betekenis vooral in de kennis en vaardigheden die zij hebben opgedaan, in het gebruik kunnen maken van de faciliteiten en contacten van het Vadercentrum of in het netwerk dat zij mede via het Vadercentrum op hebben kunnen bouwen.

> *Hoe heeft het Vadercentrum uw leven beïnvloed?*
>
> Nou, anders had ik dag en nacht thuisgezeten, op vier hoog en niemand zien. En nu werk ik vier dagen in de week. (...) Ik ben ook mijn eigen project begonnen. Wij krijgen hier heel vaak brood en dat brengen we dan naar andere locaties waar mensen het slecht hebben. Ik ben nu bezig met een project opzetten voor jongeren die, laat ik zeggen, gewoon kansloze jongeren, om fietsen te halen met toestemming van de politie en deze opknappen. Zodat mensen die geen fiets kunnen kopen, van ons dan een fiets krijgen. (...)
>
> *Wat betekent het voor u?*
>
> Het doet me lachen en geeft mij een goed gevoel. (...) Als je ziet dat mensen geen brood of eten hebben en je ziet dat ze dat nu wel hebben, dat maakt je gelukkig. Nu met dat fietsenproject zeggen ze ook: je bent dom, je moet voor elke fiets geld vragen. Ik zeg: waarom dan? Ik ben juist blij als ik iemand zie, bijvoorbeeld die kinderen die een half uur naar school moeten lopen, ik ben blij als ik die voorbij zie fietsen. (6)

Voor weer anderen is het Vadercentrum een belangrijke schakel geweest in het vinden van betaald werk, doordat zij zich vaardigheden eigen hebben kunnen maken, contacten hebben gelegd en een netwerk hebben opgebouwd.

> Ik heb ook met veel mensen contact gekregen, veel mensen ontmoet hier. Soms komen er mensen van de gemeente of van de Tweede Kamer, veel mensen die ik zo ontmoet heb. Die mensen komen hier om iets uit te leggen, bijvoorbeeld van een bedrijf en je leert hoe je werk kunt zoeken, hoe je een cv kunt maken, je krijgt contacten. Ik heb ook veel ideeën gekregen bijvoorbeeld over hoe je werk kunt zoeken. Vroeger was dat heel moeilijk voor mij. Ik zocht altijd werk via familie of vrienden. En het was dan heel moeilijk voor mij als ik op internet moest zoeken van hoe moet je een cv maken of hoe je moet solliciteren. Dan komen die mensen hier en kunnen het altijd heel goed uitleggen. Dat is heel belangrijk. (9)

1 *Immigratie- en Naturalisatiedienst*

Een andere respondent omschrijft het centrum als een 'promotieplek', een plek waar je nuttige vaardigheden opdoet, de weg leert vinden in de Nederlandse samenleving, maar ook contacten legt en een netwerk opbouwt.

> Het Vadercentrum voor mij is een plek, een promotielocatie zeg maar. Ik ben bekend hier, vooral in Den Haag, via het Vadercentrum. Alle activiteiten die ik gedaan heb, alle initiatieven die ik gedaan heb, het netwerk dat ik heb opgebouwd, is via het Vadercentrum. Dat is voor mij een belangrijk punt. Een tweede punt is dat het je het gevoel geeft dat je thuis bent. En dat je met verschillende mensen een soort internationale gemeenschap hebt, met Nederlandse en buitenlandse, autochtone en allochtone mensen hier bij elkaar komt. En dat geeft sociale contacten. En dat netwerk is dus ook professioneel.
>
> *Heeft het Vadercentrum jou ook geholpen in je professionele carrière?*
>
> Ja, ja, dat vind ik zeker. Die dingen, die heb ik, zeg maar, gekregen van het Vadercentrum. En dat wil ik ook teruggeven. Dat kan ik teruggeven door in contact te blijven en mensen daarmee helpen. (...) Wat ik hier toen zocht, was hoe kan ik dit aanpakken, wat zijn de mogelijkheden, hoe kan ik met mijn achtergrond hier in de samenleving iets doen.
>
> *Kun je nog iets specifieker aangeven wat je hier geleerd hebt en wat voor jou belangrijk is?*
>
> Het Vadercentrum zorgt voor promotie. Ik zeg altijd van mensen zitten thuis, maar alsjeblieft kom naar het buurthuis, dat kan het Vadercentrum zijn of een andere, dat maakt niet uit, maar dan maak je contact met de mensen. Doe mee met de mensen daar, participeer, en maak contacten met de mensen en dan bouw je jouw netwerk. Dan kun je verder, ook professioneel. Dat heb ik bij het Vadercentrum goed begrepen en kunnen ontwikkelen. En om de taal te leren beheersen, de samenleving te leren kennen, verschillende mensen te leren kennen. (15)

Toch worden volgens sommige respondenten de mogelijkheden van het Vadercentrum op dit terrein nog niet ten volle benut en zou juist hier meer op ingezet kunnen worden:

> Dat vind ik ook een functie van het Vadercentrum. Kijk het Vadercentrum heeft meer dan 100 - 150 vrijwilligers hier, dus focussen van hoe kunnen die vrijwilligers doorstromen. En als zij doorstromen, naar buiten, dan geeft dat ook anderen een beeld van het Vadercentrum van 'kijk, dat is gekomen door het Vadercentrum.' Als het Vadercentrum er op zou focussen dat per jaar vijf mensen doorstromen, dan betekent dat zij het hele pakket heeft, van je kunt doorstromen, je krijgt kans om te studeren, je kunt doorstromen, en te kijken wat is de vaardigheid of de potentie van deze persoon en hij kan deze richting en dan te focussen op de persoon. Ik zei al, Mooi of Xtra heeft een visie of missie en ik weet het niet, maar als dit valt binnen hun missie, geef het Vadercentrum ruimte om dit te doen, dan geeft dat het gevoel over het Vadercentrum van 'ik ga als vrijwilliger aan de gang maar elk jaar maak ik kans om door te stromen'.
>
> *Wat zou daar verder voor nodig zijn? Om er voor te zorgen dat meer mensen door kunnen stromen?*
>
> Ik vind dat een soort pakket, een pakket van verschillende instanties bij elkaar: onderwijs, gemeente, UWV, bedrijven hier in de stad en in het Westland, die mensen laten doorstromen, die meer willen leren, die sommige dagen studeren en andere dagen werken en dan door kunnen stromen en zelfstandig kunnen worden. Dan krijg je een soort van totaalpakket en een team waarin je met elkaar bekijkt en een plan maakt van hoe je een persoon door kunt laten stromen en met elkaar een pakket maken: gemeente, hoe kunnen jullie deze persoon financieel ondersteunen, wie kan werkruimte bieden, wie kan ... (15)

Daarbij gaat het enerzijds om het benutten van de relatie met bezoekers, de vertrouwensbasis, en anderzijds het netwerk van organisaties waar het Vadercentrum deel van uitmaakt. Met name in het eerste punt beschikt het Vadercentrum over een belangrijk voordeel vergeleken met veel andere organisaties die zich met toeleiding bezighouden.

> Ik denk dat ze ook wel een stap verder zouden mogen gaan dan nu. Welzijn heeft zich altijd verre gehouden van her- of re-integratietrajecten, toeleiding naar werk, maar ik zie nog wel een kans dat je zonder instanties als werkgevers, Servicepunt, UWV, vanuit een ander model hier veel meer succes kan hebben om mannen daadwerkelijk toe te leiden naar stages en betaald werk. Meestal stopt het welzijnswerk met het zoeken van vrijwilligerswerk en je hebt dan re-integratiebureaus, die, blijkt dan achteraf, weinig opleveren. Die hebben dan een doel, iemand zo snel mogelijk aan een baan helpen. Dat is dan 'no cure, no pay', en dan wordt er een te grote druk op gezet, ten koste van het vertrouwen, en dan mislukt het. De intenties zijn goed, maar de prestatiedruk van zo'n bureau past niet bij het geduld wat je moet hebben bij kwetsbare burgers. Ik denk dat het zou helpen als je die vertrouwensband uit kunt rollen, ook naar werkgevers toe. Dus werkgevers die het Vadercentrum ook kennen en weten wat voor kwaliteiten hier binnenkomen die ze ook kunnen gebruiken, en die met respect voor alle culturen die hier zijn, daar ook goede medewerkers aan over kunnen houden. (...) Daar zou nog wel een groeimodel in kunnen zitten voor het centrum. Want eigenlijk, wat het merendeel van de mannen zou willen, is toch echt zelfstandig zijn. Het grootste deel wil doorstromen, niet meer afhankelijk zijn van de weggeefwinkel of voedselbank. Wat betekent dat je naar betaald werk moet, een vaste baan, of ondernemerschap, maar daar hebben ze dan vaak de middelen niet voor en vaak ook de kennis niet. (...) Maar de begeleiding die daarvoor nodig is, die vertrouwensband, die fluwelen handschoen, die moet je niet bij de overheid neerleggen. Dat is niet van de overheid. Het startpunt hier, dat is vanuit de persoon gedacht, vanuit de relatie die je hebt, vanuit de kwaliteiten van die persoon. Niet vanuit de regels en de verplichtingen, maar vanuit wat je wil en wat je kan. En dat maakt het verschil. En zo werkt dat hier, de mensen hebben allemaal kwaliteiten die ondergesneeuwd zijn en misschien zelfs zo erg dat ze die ook niet meer herkennen. En als je die weet aan te boren, die sleutel weet te vinden, dan is iedereen blij. (29)

3.4. Sociale relaties

Het derde thema betreft de mogelijkheden die het Vadercentrum biedt voor het opbouwen van nieuwe sociale contacten en het doorbreken van sociaal isolement.

Voor veel respondenten is het Vadercentrum een belangrijke ontmoetingsplaats waar men sociale contacten opdoet en samen met anderen activiteiten onderneemt. Belangrijk daarin zijn de open, gastvrije sfeer, het gevoel dat iedereen welkom is en gewaardeerd wordt, wie je ook bent of wat je ook doet.

Het betekent dat ik me daar rustig voel, ik voel me niet alleen, ik heb vrienden, goede kennissen en ik voel me op mijn gemak. Ik doe ook gewoon nuttige dingen en dat geeft je een goed gevoel. Dan ben je niet alleen, dan kom je die of die tegen, een kopje koffie, een praatje hier en een praatje daar en dan ga je weer naar huis gewoon met een helemaal lekker gevoel. (2)

Wij brengen veel van onze tijd hier door. We kunnen niet opgesloten in huis zitten. En hier gebeurt veel, veel onderlinge hulp tussen mensen, echt een mooie organisatie. Heel belangrijk vind ik. Voor de buurt maar niet alleen, ik ken mensen die komen van Rijswijk, uit andere buurten, maar onze deur is voor iedereen open. Wij vragen niet waar je vandaan komt, uit welk land. (...) Kijk, nu hier, we hebben iemand van Suriname, deze is van Irak, deze van de Dominicaanse Republiek, daar nog iemand van Suriname, van Iran, hier een Nederlandse. We hebben alle culturen hier, werken samen, leven samen, echt multicultureel. En iedereen denkt anders, op zijn manier, maar hier kunnen we goed samenleven. En dat is mooi, echt, dat je meer hoort, meer weet van andere culturen. (21)

De sfeer, iedereen is welkom. Je kan hier eten, studeren, helpen met koken. En je krijgt hier veel mensen die hier met plezier naar toekomen. Je creëert een band met elkaar (...) Het is makkelijk voor mij. Al vanaf het begin. Ik heb hier veel geleerd en ik heb banden gecreëerd met collega's. Ik ben hier goed ontvangen en ik heb nooit gedacht om weg te gaan. En in mijn slechte tijd ben ik hier goed geholpen. Het is gewoon dat ik hetzelfde wil doen voor anderen. (17)

Wat maakt het zo aantrekkelijk voor u?

De sociale contacten, ja zeker, de sociale contacten. Het voelt goed hier, echt waar. Iedereen is vriendelijk, iedereen helpt een handje mee, er wordt niet gemopperd zo van 'moet ik dat doen', dat hoor je hier niet. Er hangt en prettige sfeer hier. (...) Dat vind ik belangrijk. Ik zou ook niet de hele dag thuis kunnen zitten. Ik vind het lekker om vanavond weer thuis te komen, dat is ook wel zo, maar de sociale contacten vind ik heel belangrijk. (22)

Heeft het ook tot nieuwe sociale contacten geleid?

Ja, in de keuken vooral. En daar WhatsApp ik ook mee. En ja dat is wel fijn dat, als je iets zegt of 'post', dat er waardering voor je is en dat mensen daar goed op reageren. (...) En bijvoorbeeld afgelopen zomer zijn we met elkaar naar een balletdansvoorstelling geweest en naar een barbecue. Dat was samen en dat was heel erg leuk. (...) Het maakt dat ik me minder eenzaam voel, dus dat is voor mij wel belangrijk ja. (4)

Veelvuldig wordt ook gewezen op de onderlinge betrokkenheid, de saamhorigheid en de verbondenheid die men voelt met het Vadercentrum.

Ik denk dat het voor velen een soort ontmoetingsruimte is. En er zijn er bij die zich vreselijk uit de naad werken, zoals M., die oudere meneer die hier altijd zit. Die is iedere dag hier, altijd bezig. Als hij niet aan het naaien is, dan staat hij wel achter de pannen om soep te maken of zo. En er zijn er bij die zitten lekker te zitten en ja, die zijn er gewoon. En dat kan ook allemaal. Het is wel zo dat als je vraagt om iets voor je te doen, dan doen ze het ook. En dat gaat heel gemoedelijk, niemand zal nee zeggen, tenzij ze echt niet kunnen. En iedereen helpt mee, 'we hebben het zo druk zou je even willen helpen?' en ja hoor, geen probleem. (28)

En ook de contacten tussen de mensen, dat is echt goed. Als je iemand twee of drie dagen niet ziet, gelijk bellen of iemand sturen om even te controleren of alles goed is, gelijk even kijken of iemand ziek is of iets nodig heeft. Dat is belangrijk. (26)

Ik vind het geweldig, ik begin me steeds meer thuis te voelen hier. En op een gegeven moment ga je je er ook drukker om maken en betrokken bij voelen. (1)

En ja, je ziet hoe het hier nu onderling is. Mensen blijven komen, ook nu, omdat ze het gezellig vinden. Dus wat dat betreft, je leert elkaar ook kennen. Je hoort elkaars verhalen en wat hun problemen zijn of de leuke dingen. (...) Dit is een beetje een vaste ploeg en als iemand niet komt, dan wordt er gevraagd 'ik heb die en die al een tijd niet gezien'. Dus wel betrokken bij elkaar, dat vind ik wel, zeker. (...) Ik voel dat zo. Ik voel, kijk, als ik niet kom, dan missen ze me wel, maar het zal niet stilstaan hier. Het gaat gewoon door. Maar ik voel dat ik er bij hoor, dat je een bijdrage kunt leveren aan het geheel, waarvoor je het doet. (22)

Groot belang wordt gehecht aan de ontmoetingsplek die het Vadercentrum vormt van mensen met uiteenlopende nationaliteiten, geloven en culturen en de wijze waarop men met elkaar omgaat.

Dus je maakt goede banden en hier in Nederland heb je zulke verzamelplaatsen nodig. Want als ik naar de moskee ga, heb ik alleen maar mijn geloofsgenoten, zeg maar. En ik ben niet iemand voor kroegen, dat ben ik absoluut niet, en dan heb je zulke verzamelpunten nodig om mensen te zien van allerlei nationaliteiten en afkomsten en van alle geloven, van alle stromingen en culturen. En daar leer je natuurlijk veel van, dan kom je heel vaak zo vanzelfsprekend iemand groeten en mee aan tafel zitten en koffie drinken (...) Dus eigenlijk verzacht en versoepelt dit ook de contacten tussen allerlei culturen en nationaliteiten en geloven. Het is dus een heel nuttig en goed verzamelpunt. (...) Hier zijn alle nationaliteiten. Wij discrimineren niet. Ik denk dat we daar wel een goed voorbeeld in zijn voor de rest van het land. (2)

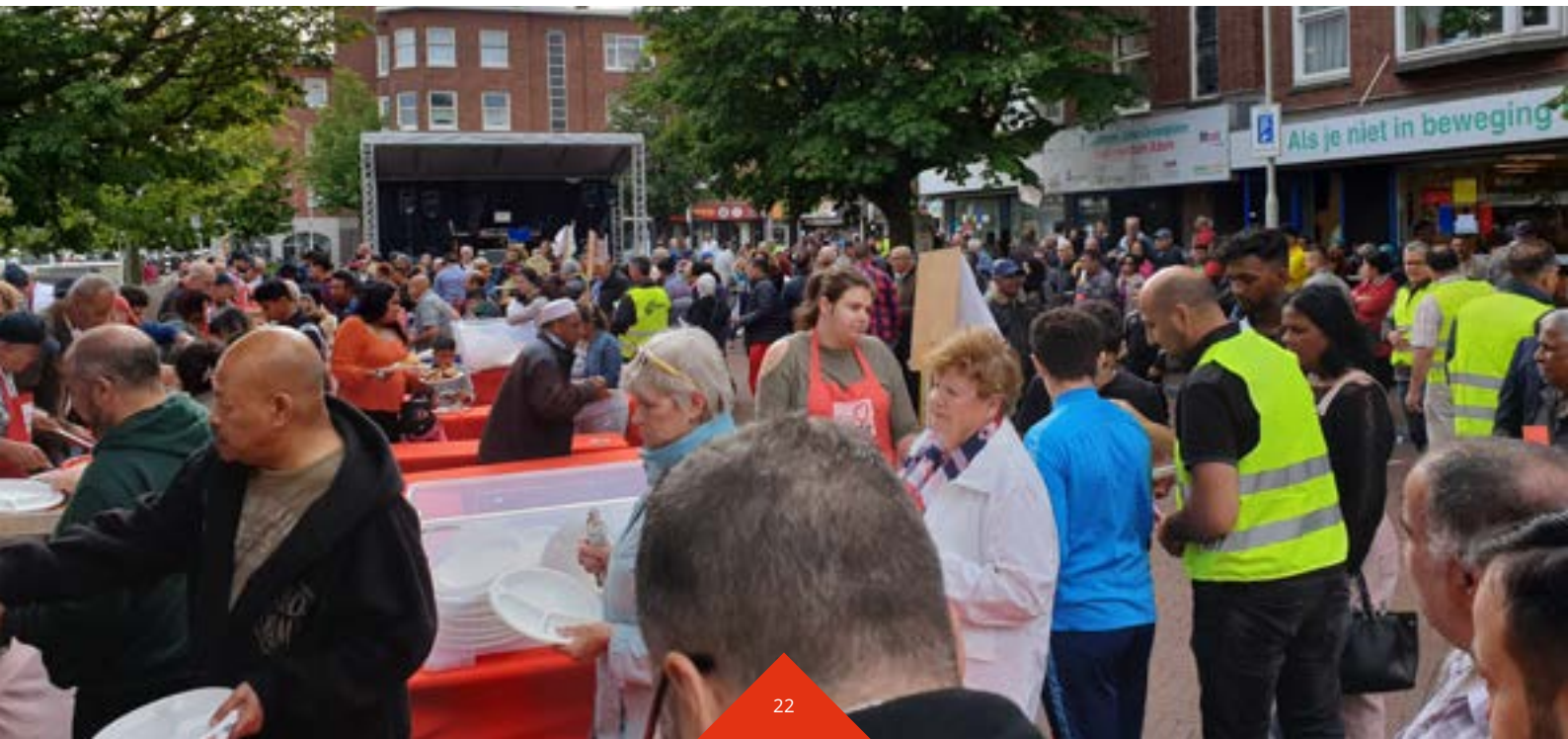
Zijn er wel eens conflicten?

Nee, absoluut niet. Iedereen accepteer de ander zoals hij is. Daar is de afgelopen 10 jaar nog geen probleem in geweest.
Ze maken wel eens grapjes, maar *that's it*. (6)

Nee, iedereen gaat hier goed met elkaar om, het is net ons huis. Iedereen die binnenkomt is als familie. Maakt niet uit van welke afkomst, iedereen praat met elkaar, maken grapjes en zijn allemaal vrienden. (...) Hier komt iedereen activiteiten doen, moslims komen bijvoorbeeld activiteiten voor de Ramadan maken, andere mensen komen activiteiten voor de Kerst doen. Dus iedereen respecteert elkaar en het is alleen maar leuk. Er komen mensen kerstverhalen vertellen en uitleg geven wat kerst inhoudt. Dan komen er andere culturen, Marokkanen, Nederlanders, en iedereen luistert. Dan gaan we gezellig samen eten. (7)

Ja, eigenlijk met name het samenzijn met allerlei nationaliteiten, dat vind ik leuk. Daar houd ik van. Ik heb altijd geroepen ik vind het belangrijk dat alles zich gaat mengen en dat je daardoor hopelijk ook minder ellende gaat krijgen, discriminatie en dergelijke. (28)

En die afsluiting ieder jaar voor de vakantie, voor de corona, is een heel groot feest daar, georganiseerd op het plein en muziek en zoveel eten gemaakt en zoveel mensen, dan zie je zoveel mensen, zoveel verschillende culturen, verschillende nationaliteiten. Dan voel je echt, dan voel je dat je in een land woont waar iedereen bij elkaar mag zijn, waar iedereen welkom is, want iedereen wordt hier geaccepteerd. (2)

3.5. Het gezin en de man-vrouw relatie

Het vierde thema, de invloed op het gezin en op de man-vrouw relatie, komt beduidend minder naar voren in de interviews. Komt dit voor een deel doordat meerdere respondenten alleenstaand zijn, ook in de gesprekken met respondenten die samenleven met een partner of gezin, vindt dit element veel minder weerklank.

Wanneer gevraagd wordt of hun deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum van invloed is (geweest) op hun gezin, op bijvoorbeeld de taakverdeling in het gezin of de relatie met hun vrouw en kinderen is het antwoord in de meeste gevallen dat dit niet het geval is.

Wel wordt door enkele respondenten opgemerkt dat zij de informatieavonden rond opvoeding gevolgd hebben en dat dit hen helpt en mogelijk ook leidt tot meer betrokkenheid bij de opvoeding van hun kinderen.

> Jazeker, allerlei mensen komen hier praten, met informatie, praten ook over de opvoeding. En zij leggen uit wat je moet doen als een baby niet goed eet of veel huilt of niet goed slaapt. Dus ik heb veel ideeën gekregen. Maar nu bij mij was dat geen probleem met de kinderen, zij deden het heel goed, niet veel huilen, maar ik heb dus die ideeën meegenomen, misschien voor een volgende keer. Ik heb het in ieder geval geleerd. (9)
>
> Ja, zeker, en als het onderwerp belangrijk is en de bijeenkomst is open, dan nodig ik ook de kinderen en de moeder uit, om mee na te denken en te luisteren en te discussiëren. En we leren over allerlei onderwerpen. - *Heb je daar voorbeelden van?* - Belangrijk is bijvoorbeeld de tijd voor zorg, voor onderwijs. En wij buitenlanders weten vaak niet wat de maatregelen hier zijn over die onderwerpen. De laatste keer ging over orgaandonatie, zodat de mensen dat beter begrijpen. Het gaat dus over verschillende onderwerpen. (15)

Wel vinden enkele respondenten het belangrijk hun gezin bij het Vadercentrum te betrekken en waarderen de activiteiten die daarvoor vanuit het Vadercentrum georganiseerd worden.

> Kijk, belangrijk van het Vadercentrum is dat wij hier niet alleen komen als vader, maar dat betekent ook dat wij kinderen hebben, familie hebben, een huis, en dat die ook actief zijn bij het Vadercentrum. Belangrijk van het Vadercentrum is dat het ook elk jaar grote evenementen organiseert die mensen bij elkaar brengen en niet alleen de vaders maar heel de familie. Veertig van hen gaan bijvoorbeeld een week weg, samen met elkaar, om elkaar beter te leren kennen. Met alle verschillen. Dat geeft jou een gevoel van thuis, een gevoel van familie. (15)

Slechts een enkele keer wordt opgemerkt dat het Vadercentrum van invloed is geweest op de situatie in het gezin of de omgang tussen man en vrouw:

Bent u anders over bepaalde zaken na gaan denken doordat u deelneemt aan het Vadercentrum?

Nou, normaal had ik geen contact met vrouwen, want dat mocht niet bij ons. Met Marokkaanse vrouwen dan. En nu praten ze wel met mij omdat ze weten dat ik beheerder ben en van hier ben. Normaal liepen zij mij voorbij, want dan mag niet. Dat hoort niet bij ons geloof. Dus dat is wel veranderd, ze zijn meer open geworden tegen mij. (...) Ik ben nu meer open. (...) En, dat zeggen mijn dochters ook, door het Vadercentrum heb ik meer humor gekregen.

Heeft uw deelname hier invloed op uw gezin?

Ja, mijn dochters vinden dat ik meer open ben. Vroeger zei ik niks, twee woorden op een dag. Jullie merken, ik ben nu anders.

Ja zeker. Heeft u daardoor ook beter contact met hen?

Ja, als ze problemen hebben, bellen ze nooit ma, altijd pa, want ma is ouderwets en pa is modern. (6)

Ook wordt erop gewezen dat het Vadercentrum wel eens op een meer indirecte manier van invloed zou kunnen zijn. Doordat mannen zich ontwikkelen, zij weer een verhaal hebben en hun gevoel van eigenwaarde terugvinden, komen zij ook op een andere, positievere, manier in hun relatie te staan:

Wat je hier ziet is dat ze hier elkaar als steun hebben, uitgedaagd worden hun kwetsbaarheid te tonen en van elkaar te leren. Maar tegelijkertijd zichzelf te blijven, hun eigenwaarde te behouden. Want daar gaat het vaak fout. Je komt hier in Nederland om de kost te verdienen voor het gezin, dan gaat het fout omdat je de taal niet spreekt of uitvalt. Je wordt ingehaald door je vrouw, die gaat het via het schoolplein overnemen, die gaat de kinderbijslag aanvragen, en dus ga je je terugtrekken. Mannen die niet lekker in hun vel zitten, gaan de vuile was niet buiten hangen dus wat gaan die doen, zakken weg, verpieteren, worden apathisch. Dat is wel de situatie als mannen binnenkomen en waar je wat mee moet doen. (...) Waarom is die man-vrouw verhouding verstoord, dat is, dit is een aanname, omdat die mannen zich gekwetst voelen doordat die vrouw zich sneller ontwikkelt dan hijzelf, en dat steekt, dat doet zeer. Du moment dat hij zich ook ontwikkelt, is dat effect weg, heeft ook hij een verhaal. En dan krijg je ook meer gelijkwaardigheid en ik denk dat het vinden van eigenwaarde effect heeft op de emancipatie. Het doet wat met een mens als hij meer gewaardeerd wordt, die gaat zich anders gedragen, Dat zie je soms ook, hoe dat een mens soms heel erg kan veranderen. (29)

Een van de vrouwelijke respondenten merkt op dat in veel gezinnen de situatie weldegelijk verandert, maar dit niet direct toegeschreven kan worden aan het Vadercentrum. Veel bezoekers en hun partners zijn al vele jaren in Nederland wat doorwerkt in de gezinnen, niet in de laatste plaats doordat de vrouwen een andere plaats opeisen:

> Nou ja, zoals M., die man is al 40 jaar in Nederland, die man gaat toch ook anders zien, denken en doen. Hij heeft altijd in het Westland gewerkt. Daar werken ook vrouwen, dus ik denk dat het voor hem niet zoveel uitmaakt en voor de meeste mannen hier niet. Voor de mensen die hier al zo lang zijn. Misschien dat zij het verschil maken tussen hier en thuis, alhoewel ik niet weet of die vrouwen thuis nog zo behandeld worden als veertig jaar geleden. Dat idee heb ik niet, en die vrouwen worden ook veel vrijer en zijn ook al langer hier waardoor de ogen geopend worden. (28)

Voor een van de respondenten, sinds de oprichting betrokken bij het Vadercentrum, reden om te wijzen op het belang om oog te blijven houden voor de verhouding tussen mannen en vrouwen en te blijven zoeken naar een win-win-situatie.

> Ik denk dat we op zoek moeten blijven naar hoe je de rolverdeling tussen man en vrouw goed krijgt, zodat die positief groeit en dan specifiek ook wat de rol van mannen betreft. Maatschappelijk gezien is er heel veel aandacht voor vrouwen, om allerlei achterstanden weg te werken. Dat is ook belangrijk en daar wordt goed over nagedacht. Maar over wat dat betekent voor de rol van mannen, dat is minder, daar wordt minder over nagedacht en het wordt min of meer beschouwd als mannen moeten inleveren en vrouwen moeten winnen. Maar ze moeten allebei winnen. Anders wordt het niks, anders gaan ze weer op een of andere manier de hakken in het zand zetten. Dus het zoeken naar de winst van mannen in een andere verhouding ten opzichte van vrouwen is belangrijk. En daar wordt wel aan gewerkt, maar dat zou, dat kost veel moeite om dat goed aan de orde te krijgen. Dus dat zou ik nog wel goed overeind willen houden binnen het Vadercentrum. (13)

Wat najaar 2020 opvalt, is de aanwezigheid van meerdere vrouwen in het Vadercentrum, vaak in de ochtenduren druk met het maken van mondkapjes. Gevraagd naar wat men hiervan vindt merken meerdere respondenten op dit een goede zaak te vinden:

> Vroeger waren bijna alle activiteiten alleen maar voor vaders, voor alleen maar mannen. Maar vijf jaar geleden hebben ze besloten om vrouwen er bij te betrekken. - *En wat vindt u daarvan dat het nu meer gemixt is geworden?* - Ja, ik vind het gewoon goed. (7)
>
> Ja, kijk, het was toen, 15 jaar geleden, alleen voor mannen. Vrouwen mochten niet binnenkomen. Toen werd het veranderd en mochten vrouwen ook binnenkomen. Er zijn toen ook allemaal lessen bijgekomen. Daar ben ik wel blij mee, dat er nu ook vrouwen bij mochten komen. (11)
>
> Ik ben wel voor mixen, ja hoor. En ik denk dat er best wel activiteiten georganiseerd kunnen worden, voor vrouwen alleen, maar ook gemengd. Ik denk dat dat wel oplevert, uiteindelijk wordt hier ook gegeten met het Van Harte restaurant en dat waren ook mannen en vrouwen en die zaten ook met elkaar aan een tafel. Dus als je iets aanbiedt dat aantrekkelijk is, dan werkt dat best wel. En voor vrouwen alleen, je kunt overdag natuurlijk zat dingen doen voor vrouwen. (28)

Toch hebben enkele respondenten hun bedenkingen hierbij.

> *Zou dat voor u uitmaken, mannen en vrouwen bij elkaar?*
>
> Nou ja, van het geloof mag het niet. Dus dat zou ik niet toestaan. (6)

Ook maakt het feit dat je met mannen onder elkaar bent dat er zaken besproken kunnen worden en zich gesprekken ontwikkelen, die in de aanwezigheid van vrouwen niet plaats zouden vinden. De aanwezigheid van vrouwen zou er toe kunnen leiden dat sommige mannen afhaken en langzaam maar zeker uit beeld verdwijnen. Gepleit wordt dan voor een selectieve openstelling van het Vadercentrum voor vrouwen, gekoppeld aan bepaalde momenten of activiteiten. Op andere momenten blijft het dan de vrijplaats of veilige omgeving waar mannen zich vrij voelen om hun vragen of zorgen met elkaar te delen.

> Zo is het goed. Dus als er een bepaalde speciale activiteit is. Er zijn ook vrouwen die lesgeven, Engels of Spaans, of die informatie geven en dat is goed. Ik heb daar geen probleem mee. Maar het is een mannencentrum, daar moeten geen vrouwen tussen. Dan is het geen Vadercentrum meer. En omdat het Vadercentrum zo is ingericht, voor vaders, heeft het ook iets aparts. (6)
>
> Er waren al veel moeder- of vrouwencentra, maar het was belangrijk dat er ook een vadercentrum kwam. Ja, een mannencentrum. Dat is belangrijk. Veel mannen zijn nu actief en krijgen ook veel respect, en dat is goed. (...) Veel vrouwen zeggen waarom ook niet een les voor vrouwen? Maar het is een mannencentrum. Voor mij is het geen probleem. Ik geef ook wel vrouwen les, bijvoorbeeld in de ochtend van 10 tot 12, alle kinderen gaan naar school en dan kunnen de vrouwen komen en dan kan ik lesgeven. Ik heb ook tijd. Maar in de avond geef ik dan weer mannen les. Maar hier in het Vadercentrum, ik weet niet wat er nodig is, hoe dat te organiseren. Dus ik zeg jullie moeten contact opnemen met Bilal. Als hij het organiseert, dan geef ik wel les. Natuurlijk. Voor mij geen probleem. Maar sommigen, als er een cursus is voor mannen en voor vrouwen, dan willen sommige mannen niet. Dus daarom, het is een vadercentrum, dus zeggen we niet die lessen. Maar andere activiteiten voor vrouwen hier, geen probleem. (26)

3.6. Maatschappelijke positieverbetering en zeggenschap

In deze laatste paragraaf gaan we in op de vraag of en - zo ja - hoe het Vadercentrum bijdraagt aan een meer structurele, collectieve maatschappelijke positieverbetering en zeggenschap van haar bezoekers. Dit kan verschillende vormen aannemen zoals het beïnvloeden van de maatschappelijke beeldvorming over de groep van bezoekers, door uiting te geven aan behoeften en belangen, door deel te nemen aan het publieke debat en invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming of het beleid en functioneren van relevante maatschappelijke instanties en daarmee (beter) toegang te krijgen tot rechten en voorzieningen, of door bestaande vormen van ongelijkheid, uitsluiting en achterstelling aan de kaak te stellen.

Vergeleken met de vorige vier thema's is over dit laatste thema relatief weinig terug te vinden in de interviews. Dat neemt niet weg dat sommige respondenten juist groot belang toekennen aan dit onderwerp en erop wijzen dat het Vadercentrum ook op dit vlak weldegelijk een belangrijke functie vervult.

In de eerste plaats is er de betekenis voor de buurt. Het Vadercentrum, zo wordt gesteld, levert met activiteiten zoals bijvoorbeeld de weggeefwinkel en de buurtvaders, een belangrijke bijdrage aan de buurt. Maar tevens vormt het, als resultaat van vele jaren werk, een laagdrempelige voorziening waar bewoners in een voor hen vertrouwde omgeving met hun vragen en behoeften terecht kunnen en deze, waar nodig, doorgesluisd kunnen worden naar andere organisaties. Maar waar zij ook gebruik van kunnen maken als ontmoetingsplek, ondersteuning kunnen krijgen bij het organiseren van hun eigen initiatieven en waar een inspirerende werking van uitgaat.

Ik denk dat, wat ik heel belangrijk vind, het een sociaal punt in de wijk is en gezien de samenstelling van de wijk dat het echt voor de meerderheid van de wijk is. (1)

Maar vooral ook voor de buurtbewoners, waarvan ik nu pas zie dat het gewoon hard nodig is dat ze met eten en spullen geholpen worden. En niet alleen uit de weggeefwinkel, maar als je ziet wat er allemaal de deur uitgaat. Allereerst natuurlijk wat er allemaal binnenkomt, van de AH en van weet ik wie allemaal, en wat er dan de deur uitgaat, dan denk ik van ja, het zijn toch allemaal mensen die het hard nodig hebben. En dat vind ik wel heel erg fijn, dat de mensen een punt hebben waar ze vrij naar binnen kunnen lopen, niet veroordeeld worden. En mensen voelen zich hier, denk ik, ook wel thuis. (28)

Dat je een locatie hebt, waar je mensen uit de wijk verzamelt, daar taken voor verzint die ze met ongelooflijk veel plezier en inzet uitvoeren en waarmee je dan ook een hele wijk inspireert en nieuwe energie geeft. (8)

In de tweede plaats leidt het, door mensen met verschillende achtergronden bij elkaar te brengen, tot onderling begrip en vertrouwen, overstijgt het bestaande tegenstellingen en versterkt zo de lokale gemeenschap. Daarmee geeft het Vadercentrum ook een belangrijke boodschap af aan de samenleving.

Ik denk toch dat het een soort praktijkvoorbeeld geeft. Soms op een heel klein gebied van hoe mannen uit allerlei verschillende culturen bij elkaar, er vanuit iedereen in Nederland iets te halen is om een steentje bij te dragen. En dat met elkaar ons sterker maakt en een beter land. (19)

Waar het om gaat is een voortdurende spanning rond nieuwkomers en ja, binnen het Vadercentrum vindt iedereen een plek. Bewonersorganisaties, die vinden soms dat het te veel een allochtonenclub is, maar binnen het Vadercentrum is toch een zeer divers gezelschap, dus dan moeten ze maar eens binnenkomen. Als iedereen in zijn eigen hokje blijft zitten, is zo'n club waar iedereen elkaar wel tegenkomt een beetje een vreemde eend. Maar toch is dat in de samenleving hartstikke noodzakelijk, dat we leren elkaar te ontmoeten. (..) Dat het optimisme over een goede samenleving levend wordt gehouden. Als tegenwicht tegen mensen die zeggen dat je in je eigen club het beste tot je recht komt. Dat vind ik een maatschappelijke boodschap voor de samenleving, je kan goed met elkaar samen een gemeenschap vormen, tussen arm en rijk, tussen welke culturen dan ook. Dat is een heel belangrijke boodschap aan de omgeving en dat er allerlei maatschappelijke initiatieven genomen kunnen worden. (...) In het Vadercentrum vinden allerlei religies een plek om met elkaar in gesprek te gaan, wat verder eigenlijk nauwelijks voorkomt. En het is een prima plek om allerlei maatschappelijke ontwikkelingen met elkaar door te spreken, wat ook van belang is. Of het nou over gezondheid gaat of over de samenleving. We hebben voortdurend discussiebijeenkomsten waar zo 20, 80 soms wel 100 man bij elkaar zit en dat vind je niet zo gauw ergens anders. (13)

Tevens opent het de ogen bij buitenstaanders die met het Vadercentrum in aanraking komen en verandert daarmee mogelijk ook iets in de maatschappelijke waardering en positie van de bezoekers.

> Als anderen die het Vadercentrum niet kennen en daar voor de eerste keer komen, die krijgen dan ook zo'n soort injectie van 'jeetje, leuk hier'. (...) Die hele Rotaryclub is ook al een paar keer in het Vadercentrum geweest en die kijken echt hun ogen uit. Dat zijn wederom heel wat witte Nederlanders die komen dan in het Vadercentrum. Dat zet ook dingen in beweging, daar ben ik echt van overtuigd. Dus ik denk wel dat ja, dat het verandering teweeg brengt in mijn, maar hopelijk ook in de maatschappelijke positie van anderen. (19)

Ook initiatieven zoals de buurtvaders zijn ver buiten de buurt bekend en dragen bij aan een positieve beeldvorming.

Tenslotte is het Vadercentrum een plek waar bezoekers in gesprek kunnen gaan met politici of vertegenwoordigers van maatschappelijke instanties die van invloed zijn op hun levensomstandigheden, zich kunnen laten informeren en uiting kunnen geven aan hun wensen en behoeften.

> Ik vind het Vadercentrum een soort van *umbrella* voor verschillende multiculturele organisaties. En door die functie kan het Vadercentrum ook een belangrijke rol spelen, om al die mensen met elkaar te verbinden. Dat is een van die dingen. Door het Vadercentrum ken ik ook allerlei organisaties uit Eritrea, uit Togo, uit Ghana, uit veel verschillende landen. (...) Ja, het Vadercentrum als *umbrella* had ook bij de verkiezingen hier een Nederland een issue, zorgt voor voorlichting en nodigt organisaties uit om mee te komen nadenken. Vooral ook bij de laatste verkiezingen hadden we een rooster, bijna het hele jaar, ik denk een dag per maand, kwamen wij met mensen met verschillende achtergrond bij elkaar om te discussiëren rond een onderwerp, bijvoorbeeld over het onderwijs, wat is voor ons het belang daarvan. En het Vadercentrum nodigde mensen uit de politiek uit om met ons te komen praten en te discussiëren. Dat is een van de dingen, een soort van *outreachen*, om meer mensen voorlichting te geven. (15)

Tegelijkertijd biedt dit de mogelijkheid om eigen standpunten kenbaar te maken aan de politiek:

> Ja, ja, bijvoorbeeld dat hadden we bij de vorige verkiezingen. Wij hebben onze meningen gegeven over de plannen van de partijen die meededen aan de verkiezingen, wat het voor ons betekent als allochtone mensen of mensen die hier komen. (...) Ik had, bijvoorbeeld een van de grote problemen waar ik mee zat en dat ik aan de mensen uit de politiek heb verteld, was dat sinds 2010 ik veel mensen uit de Soedanese gemeenschap verloor omdat zij van hieruit naar Engeland verhuisden omdat zij zich hier in Nederland niet meer betrokken voelden, zij hier discriminatie voelden. (...) Maar door dat verhaal door te kunnen geven aan de politiek, hen een beeld geven, dat soort van dingen, hebben sommige partijen dat meegenomen. (15)

Hoewel er dus wel activiteiten op dit vlak plaatsvinden zou deze functie van het ondersteunen van groepen bij hun belangenbehartiging volgens sommige bezoekers meer aandacht kunnen krijgen.

> Ik vind dat ja, maar het Vadercentrum kan meer een faciliterende functie hebben. En dan kunnen we de mensen uit de gemeente of uit de regering, samen met de mensen hier, zeggen van 'Kijk, dit is een van de grote problemen van de mensen bij ons betrokken zijn en wij vinden dat een issue en dat is niet goed. Zullen wij dat samen met de mensen bespreken?' En dat is, daar kan het Vadercentrum een rol in spelen. (15)

4. De werkwijze van het Vadercentrum

In dit hoofdstuk gaan we in op de werkwijze van het Vadercentrum. Respondenten is gevraagd wat in de werkwijze van het Vadercentrum voor hen in het bijzonder van belang is geweest, wat zij als de sterke punten van het Vadercentrum zien en wat eventueel verbeterd of verder ontwikkeld zou kunnen worden.

Ook nu wordt een breed scala aan aspecten genoemd maar een paar springen er in het bijzonder uit en komen meermalen terug in de antwoorden. Allereerst is daar de praktische benadering, de gerichtheid op het (samen) doen, 'we gaan wat doen', en de kansen die dit bezoekers biedt om weer actief te worden. Het Vadercentrum is een plek waar je iets kunt doen, iets kunt leren, maar vooral ook, zoals vrijwel alle verhalen laten zien, van betekenis kunt zijn voor anderen en daarmee ook weer een plek kunt vinden in de samenleving.

> Het is altijd heel simpel en praktisch. Dat is ook iets van Bilal, zo werkt ie ook in het Vadercentrum. Dus het is niet het welzijnstaaltje, nee, kom we gaan dingen doen. Allemaal heel meetbaar en praktisch, het is gewoon heel praktisch: we gaan dingen doen. Bij de weggeefwinkel, wie gaat deze spullen wegbrengen, waar gaan we ze ophalen, enz. Ik denk dat we daar als samenleving heel veel van kunnen leren, van we moeten niet heel moeilijk gaan zitten doen. Dat een heel klein succes ook heel veel energie kan geven. Als je iemand ziet, van he, die lag eigenlijk in de goot en dronk teveel en heeft nu weer een baan als weet ik veel wat. Ja dat is gewoon mooi. (...) Ik klets tot ik een ons weeg en daar leef ik ook van, dat is mijn werk. Maar in het Vadercentrum worden ook dingen gedaan. En dat geeft ook superveel energie volgens mij. Zo'n weggeefwinkel, de mensen die daar actief zijn, genieten ook van het praktisch bezig zijn. Maar er zit ook een maatschappelijke kant aan van mensen die geen geld hebben die worden aan spullen geholpen, maar ook lekker bezig zijn met zijn allen. Ook het produceren van mondkapjes, he, kom lekker binnen, ik ga aan de slag. Dingen doen. (19)

Daarbij is ieder goed idee welkom, wordt ieder initiatief omarmd en wordt tegelijkertijd ingespeeld op concrete vragen of behoeften in de wijk.

> Elk initiatief wordt hier gewoon omarmd. Je moet alleen op het idee komen wat nodig is en zinvol en doenlijk. Kijk die mondkapjes, dat is natuurlijk fantastisch. Toen die mondkapjes verplicht werden in het openbaar vervoer, een heleboel mensen in deze wijk hebben geen budget om ook weer mondkapjes te gaan kopen, want in het begin waren die heel duur. Dus zei Bilal dan gaan wij mondkapjes maken en die deelt hij gratis uit. Nou fantastisch. (8)

Waarmee mensen die zich soms op grote afstand van de arbeidsmarkt bevinden en voor wie de samenleving weinig oog heeft, op eenvoudige wijze geïnspireerd worden om vrijwilligerswerk te gaan doen, de kans krijgen zich te ontwikkelen en weer tot bloei komen.

> En waar je dan ook nog eens een keer alle mensen die je hier helpt, dat je die ook weer inspireert. Het zijn veelal kansarme mensen of met een afstand tot de arbeidsmarkt, die je dan inspireert om zich ook aan te melden als vrijwilliger. Dus ze worden geholpen en vervolgens worden ze vrijwilliger, (...) waarmee je ze een kans geeft om zich dienstbaar te maken en zich te ontwikkelen. (8)
>
> De wat oudere man die zijn hele leven in de bollenteelt heeft gewerkt en die nu arbeidsongeschikt is geraakt. Die zit nu in het Vadercentrum mondkapjes te maken. Zo zie je dat mensen weer tot bloei komen en weer tot waarde worden in de samenleving. Daar vind ik het Vadercentrum een heel mooi voorbeeld van, dat ook anderen zou kunnen inspireren. Ik denk een soort toonbeeld is van wat we nodig hebben in Nederland. (19)

Interessant in dit opzicht is de wijze waarop, zoals een van de respondenten het verwoordt, zaken 'met elkaar verknoopt worden': concreet dingen doen, een beroep doen op iemands bijdrage en hem daarmee tegelijkertijd een bestemming geven. Iemand komt binnen met een vraag en terwijl hij even wacht krijgt hij de vraag van 'nu je er toch bent, misschien kun je even helpen' en voor hij het weet is hij gestrikt, is hij bezig en heeft weer een bestemming in het leven. Een voorbeeld hiervan vormt de weggeefwinkel:

> Ik kom dan binnen en dan zit die hal, dus die grote ruimte, helemaal vol met mensen. Die zitten allemaal te wachten totdat ze bij de weggeefwinkel terecht kunnen. Ze hebben een soort bonnetje gekregen dat ze daar mogen gaan winkelen, gratis he. Maar de filosofie van de weggeefwinkel is ook dat erop dat moment nog even wordt doorgevraagd bij de mensen. Van 'goh, je zit nu hier, heb je misschien interesse in een les Nederlands? Of zou je misschien een naaicursus willen volgen?' Ze worden echt een beetje gestrikt terwijl ze daar zitten te hangen op zo'n stoel, dan worden ze gestrikt voor iets anders praktisch. Van het een komt het ander en zo kom je een beetje uit je isolement. Zitten zich te vervelen en worden dus heel praktisch uit hun isolement gehaald: 'He, kun je even helpen met dit, wil jij dat gaan doen? Hupsakee. Dan heb je in een keer weer een bestemming in je leven. (....) En dat vind ik gewoon veel beter, dat doelgerichte, in plaats van dat normatieve van 'zo hoort het'. (19)

Een volgend element dat veelvuldig naar voren gebracht wordt als een van de aantrekkelijke kanten van het Vadercentrum is dat het een plek is die je samen met elkaar vorm geeft, met elkaar maakt tot wat het is en waar iedereen met zijn of haar ervaring en deskundigheid aan bijdraagt. Bezoekers zijn geen passieve deelnemers of gebruikers van een voorziening of een aanbod dat door anderen bedacht is, maar leveren een actieve bijdrage aan het grotere geheel, waarbij iedereen een eigen rol vervult en ook weer een eigen verhaal te vertellen heeft.

> Als je nadenkt waarom het centrum zoveel mannen trekt, dat is niet de cursus lassen, dat is misschien een aanleiding, een binnenkomer. Maar al die mannen die je hier ziet, die hebben een rol gekregen en hebben dus een verhaal te vertellen thuis, aan hun kinderen, betaald of onbetaald, dat doet er niet toe. (29)

Belangrijk daarbij zijn de contacten met anderen, de onderlinge saamhorigheid en waardering, en de sfeer van openheid en gastvrijheid waarin iedereen de vrijheid heeft om te zijn wie hij zou willen zijn, te doen wat hij zou willen doen.

> De onderlinge saamhorigheid, het contact met elkaar onderling is heel belangrijk voor mij. (...) Vooral mijn plekje weer vinden in de maatschappij, het helpen van andere mensen, een praatje maken tijdens het eten, nog een rondje koffie, dat bevalt heel goed. (4)

Door deze werkwijze en de sfeer in het centrum is de toegang tot het centrum zeer laagdrempelig. De omgeving voelt als vertrouwd en ook al zit je met een vraag, je komt niet binnen als hulpvrager.

> De vaders die binnenkomen zullen hier veel sneller het gevoel krijgen dat ze in een vertrouwde omgeving zijn, net als thuis. Mannen onder elkaar. (...) Je kunt koffiedrinken, je kunt komen eten, je kunt een vraag stellen aan Bilal, als je het even niet breed hebt, heb je de voedselbank, je kunt wat leren, er zijn informatieavonden en vooral, je ontmoet andere mensen. Maar je bent niet zielig. Ik denk dat dat wel de essentie is van dit soort voorzieningen en dat is wezenlijk anders dan een wijkcentrum of servicepunt waar je binnenkomt van 'je hebt een probleem'. (...) De overweging dat als mensen zich hier op hun gemak voelen, elkaar kunnen ontmoeten, en niet dat als je binnenkomt het meteen is van 'o, die heeft een probleem'. Dus dat je net zo goed voor de gezelligheid kunt komen, ook dat is goed. En door dat te mengen valt niet op dat een van de mannen een probleem heeft. Hier ligt de nadruk op het ontmoeten, maar als je hier regelmatig zit, dan vragen ze Bilal ook regelmatig van 'Kom eens hier, kan ik je iets vragen?' En die achtervang is er ook altijd en dat geeft vertrouwen. Het valt niet op als je een vraag hebt, dat kan ook altijd, het is heel laagdrempelig, super laagdrempelig. (29)

Bezoekers tonen zich trots op de manier waarop in het Vadercentrum mensen met verschillende achtergronden met elkaar omgaan, er begrip voor elkaar ontstaat en verschillen gerespecteerd en gewaardeerd worden. In die zin, zoals een van de bezoekers het verwoordt, is het 'een voorbeeld is voor de rest van Nederland, wat het omgaan met elkaar betreft' en vormt het een oase in een omgeving van polarisatie en geschreeuw naar elkaar.

> Ik heb echt Nederland opnieuw ontdekt hoor in het Vadercentrum, de kleurrijkheid, de kracht. Ik vind het echt fantastisch. (...) Ik vind dus dat in Nederland, als ik het me mag permitteren, is zo veel gezeik onderling en dingen die niet goed gaan. En iedereen zit op zijn eigen eiland naar de ander te gillen over wat niet goed gaat. Op enige manier zie ik in het Vadercentrum toch iets van ja, we zitten in hetzelfde schuitje en groepen die toch met elkaar mengen. (...) Ja, ik vind van wel, ik weet niet hoe jullie daar tegenover staan, maar ik vind dat de Nederlandse samenleving wel gepolariseerder is dan dat ik zou willen. Een heleboel gescheld over en weer. Wat schiet je daar allemaal mee op? Ik vind het Vadercentrum een oase in dit alles. (19)

Een laatste element tenslotte dat niet achterwege kan blijven, is de rol van de coördinator van het Vadercentrum. Het sterke gevoel van het met elkaar vormgeven aan het Vadercentrum en de gezamenlijke verantwoordelijkheid, neemt niet weg dat veelvuldig gewezen wordt op de belangrijke inspirerende en verbindende rol die de coördinator in het geheel vervult. Daarbij gaat het soms over kleine gebaren waardoor iedereen zich welkom voelt, het bieden van een luisterend oor, het meedenken over oplossingen voor praktische vragen, over een 'vriend' waar je ten alle tijden op terug kunt vallen en terecht kunt voor raad. Op andere momenten gaat het om het op slimme wijze verknopen van zaken, het benutten van netwerken, het oog hebben voor ontwikkelingen en behoeften in de wijk en de kansen die dit biedt om bezoekers te inspireren en te verleiden om actief te worden. Een goed functionerend Vadercentrum zonder de coördinator is voor velen dan ook moeilijk voorstelbaar.

Mogelijke veranderingen, verbeteringen of ontbrekende activiteiten

De vraag naar wat eventueel voor verbetering in aanmerking komt, wat anders zou moeten of welke nieuwe ideeën er zijn, levert relatief weinig reacties op. Vaak luidt het antwoord 'doorgaan met wat we al doen'. De enkele suggesties die gedaan worden, liggen vaak in het verlengde van wat al gedaan wordt: eventueel lessen in een andere taal, sport- of fitnessactiviteiten, meer aandacht en tijd voor het leren kennen van de verschillende culturen.

Eind oktober - begin november 2020, midden in de tweede coronagolf, is de wens vooral dat alles snel weer terug kan naar 'normaal', het centrum haar deuren weer volledig kan openen en snel weer de activiteiten en de dynamiek van voor corona terug kan krijgen. Daarbij wordt meermalen de hoop uitgesproken dat dit vanuit de gemeente en de bij het centrum betrokken instanties ook in de komende jaren mogelijk gemaakt zal worden.

> Het Vadercentrum valt onder de Stichting Mooi en Mooi, of Xtra, heeft een eigen missie of visie, maar ik vind dat het Vadercentrum alles gedaan heeft, het heeft sociale cohesie opgebouwd tussen alle mensen, het helpt mensen, vooral wie in een armoedige situatie zit, en ik denk dat het belangrijk is om dat te onderstrepen, dat het belangrijk is dat het Vadercentrum blijft, want er zijn geen andere buurtcentra zoals het Vadercentrum. (15)

Wel wordt nog eens naar voren gebracht dat het Vadercentrum mogelijk meer in zou kunnen zetten op de doorstroming van bezoekers naar betaald werk. Net zo zou het potentieel dat het Vadercentrum bezit om verschillende groepen in de samenleving met elkaar in gesprek te laten gaan, nog meer benut kunnen worden om 'moeilijke onderwerpen' bespreekbaar te maken en daarmee een antwoord te bieden op de onbekendheid, het onbegrip en de vele vragen waar mensen mee zitten.

> Tegenwoordig hebben mensen het nodig om meer over het geloof te weten, want in Frankrijk is van alles gaande en in Nederland. Mensen weten absoluut niks, het zit ze dwars en willen gewoon vragen. Bij zo'n punt als het Vadercentrum is het gemakkelijk om onder een kopje koffie en iets lekkers, kunnen wij activiteiten organiseren, van 'mensen kom met je vragen, kom als je een onderwerp hebt. Vandaag gaan we over geloof praten of over gezondheidsproblemen of problemen in de wijk die jullie dwars zitten en wat hier beter kan'. Een soort thema-avonden. Mensen hebben dit nu nodig, want er gebeurt veel de laatste tijd, heel veel misverstanden, vooral over het geloof, nu vooral over het islamitisch geloof en zo. En dat is nuttig voor de maatschappij, dan begrijpen mensen elkaar beter. (2)

Vanuit dit perspectief ligt er wellicht ook een uitdaging in het bereiken van juist die groepen die nu soms op grotere afstand staan van de bezoekers van het Vadercentrum.

> Dat opbouwen van een divers netwerk, en niet alleen van je soortgenoten en hier in het centrum, maar ook met Nederlanders, met de bakker, en dan niet de Turkse bakker, maar ook de Nederlandse bakker, ook buiten de eigen groep, dat is nog wel een dingetje. Als we die verbinding meer zouden kunnen maken (...) Dat zou ook aan de polarisatie die we hebben, bij kunnen dragen. Hoe krijg je die verbinding, met Nederlandse mannen, die misschien wel in een vergelijkbare situatie zitten. Want die zien we hier niet, de blonde man die net ontslagen is. Ik weet niet of ik hier veel meneer Janssens zie. Het zou belangrijk zijn die mee te krijgen. (...) Het zijn allemaal etnische groepen, maar we missen eigenlijk de '*angry old Dutch people*'. Dat is nog wel een afstand. De verbinding naar andere groepen in de samenleving, die functie zou het centrum meer kunnen vervullen. (29)

5. Conclusie

Maken we de balans op van alle gesprekken, dan kunnen we constateren dat de waardering voor het Vadercentrum unaniem is. Alle respondenten beschrijven het Vadercentrum als van grote betekenis voor henzelf en voor de andere bezoekers. Wat precies die betekenis is, verschilt van bezoeker tot bezoeker, al zien we een aantal elementen veelvuldig terugkeren. Zo is het Vadercentrum een plek:

- waar je je thuis voelt, waar je jezelf kunt zijn, andere mensen ontmoet, met elkaar activiteiten onderneemt en naar elkaar omkijkt;
- waar je dingen kunt doen, je activiteiten kunt organiseren, je kennis en vaardigheden eigen maakt, deze verdiept of overdraagt op anderen;
- die je samen met elkaar vorm geeft en maakt tot wat het is;
- waar je een bijdrage aan levert, van betekenis bent voor anderen en gewaardeerd wordt;
- waar mensen met verschillende achtergronden elkaar treffen en met elkaar in gesprek gaan, er begrip ontstaat voor verschillen en tegenstellingen overbrugd worden.

Splitsen we de antwoorden uit naar de vijf eerder onderscheiden thema's dan zien we dat het vooral de eerste drie thema's zijn die in de verhalen van de respondenten naar voren komen.

Voor een belangrijk deel zit de betekenis in de **persoonlijke ontwikkeling**. Er wordt veel geleerd, uiteenlopend van praktische vaardigheden zoals de beheersing van de Nederlandse taal, het werken met een computer of omgaan met geld tot het omgaan met mensen met een andere achtergrond en inzicht in de Nederlandse samenleving. Het Vadercentrum draagt bij aan een bredere kijk op de samenleving, aan kennis van en begrip voor andere culturen en het om kunnen gaan met de verschillen die zich daarbij voordoen. Net zo draagt het bij aan een gevoel van eigenwaarde, een positief zelfbeeld en zelfvertrouwen. Belangrijk daarvoor is de mogelijkheid om zelf actief een bijdrage te leveren aan het reilen en zeilen van het centrum en van betekenis te zijn voor anderen. Tegelijkertijd is het een plaats waar je terecht kunt met de vragen en problemen waar je in het dagelijks leven tegenaan loopt.

Niet minder belangrijk is de betekenis van het Vadercentrum voor de **sociale contacten** van de bezoekers. Meermalen wordt het Vadercentrum omschreven als een 'tweede huis'. Het Vadercentrum wordt ervaren als een gastvrije plek waar bezoekers zich thuis voelen, zichzelf kunnen zijn, zich gewaardeerd voelen en in een ongedwongen sfeer andere mensen kunnen ontmoeten. Veel waarde wordt toegekend aan de onderlinge betrokkenheid. Deelname aan de activiteiten van het Vadercentrum leidt zo tot nieuwe sociale contacten en doorbreekt het sociaal isolement waarin sommigen verkeerden.

Wat het bevorderen van **maatschappelijke participatie** betreft, zien we dat vrijwel alle respondenten actief zijn binnen het Vadercentrum. De betekenis van deze activiteiten binnen het centrum gaat echter verder dan de activiteiten op zich. Zoals wordt opgemerkt, geeft het bezoekers weer een verhaal, een status, en daarmee ook het zelfvertrouwen om ook buiten het centrum actief te worden en nieuwe initiatieven te ontwikkelen. Voor enkele respondenten is het Vadercentrum een belangrijke schakel geweest in het vinden van betaald werk, door de kennis en vaardigheden die zij zich daar hebben eigen gemaakt, de ondersteuning bij het zoeken naar werk en het opbouwen van een professioneel netwerk.

Toch zou voor sommige respondenten dit laatste aspect meer nadruk mogen krijgen. Juist door de vertrouwensbasis en relatie die men met bezoekers heeft, een werkwijze waarin de persoon met al zijn kwaliteiten en beperkingen centraal staat en zonder prestatiedruk of vooraf gestelde termijnen, bezit het Vadercentrum op dit terrein een potentieel dat nog niet ten volle benut wordt.

De laatste twee thema's komen minder terug in de interviews. Gevraagd of het Vadercentrum ook van invloed is (geweest) op **de situatie in het gezin en de relatie met de vrouw en kinderen** is het antwoord vaak ontkennend. Slechts in een enkel geval wordt beschreven hoe het centrum ook hierop van invloed is geweest. Wel wordt door enkele respondenten gewezen op het nut van de informatie over de zorg en opvoeding van kinderen die zij bijvoorbeeld hebben opgedaan tijdens informatiebijeenkomsten. Tevens wordt opgemerkt dat er weldegelijk sprake zou kunnen zijn van een zekere invloed doordat mannen weer beter in hun vel komen te zitten en dit ook zijn weerslag zal hebben op de relatie met de partner en de kinderen. Of en hoe dit leidt tot bijvoorbeeld een andere rolverdeling tussen man en vrouw en meer gendergelijkheid, blijft echter onduidelijk. (Overigens dient opgemerkt te worden dat het hier een gevoelig en moeilijk bespreekbaar onderwerp betreft dat daardoor in de interviews mogelijk ook minder uit de verf is gekomen.)

Met betrekking tot het vijfde en laatste thema, **de (collectieve) maatschappelijke positieverbetering** speelt het Vadercentrum een belangrijke rol als het gaat om het overbruggen van bestaande tegenstellingen en scheidslijnen in de samenleving door mensen met verschillende achtergronden met elkaar in contact te brengen en in gesprek te laten gaan. Het opent de ogen van wie met het centrum in contact komt, haalt mensen uit hun (witte) 'bubbel', laat een andere manier van omgaan met elkaar zien en vormt daarmee 'een voorbeeld voor de rest van Nederland'. Tevens is het een laagdrempelige voorziening waar bewoners met hun vragen terecht kunnen en ondersteund worden in het toegang krijgen tot rechten en voorzieningen. Net zo biedt het bezoekers een platform om in gesprek te gaan met politici en vertegenwoordigers van relevante maatschappelijke instanties en zo hun wensen en behoeften kenbaar te maken.

Wel wordt opgemerkt dat er nog een uitdaging ligt in het bruggen slaan naar andere groepen in de samenleving: naar meer gevestigde groepen in de samenleving, maar ook naar relatief nieuwe groepen zoals bijvoorbeeld de groep van Oost-Europeanen, als ook de 'boze oudere witte Nederlander'. Ook het collectief uitdrukking geven aan de belangen en behoeften van bezoekers en invloed uitoefenen op de politieke besluitvorming en het beleid en functioneren van maatschappelijke organisaties zou meer aandacht mogen krijgen.

De bevindingen tonen daarmee duidelijke overeenkomsten met de conclusies van Van der Haar en collega's (2014). Zo constateren zij dat in veel projecten de nadruk vooral ligt op individuele ontplooiing, het doorbreken van sociaal isolement en de activering naar vrijwilligerswerk en betaalde arbeid. Waar het om de emancipatie en participatie in het gezin gaat, gaat de aandacht vooral uit naar de rol als vader en veel minder naar het vraagstuk van gender(on)gelijkheid. Daarbij doet zich het risico voor van een zekere individualisering, waarbij een gebrek aan participatie en emancipatie vooral bij de individuele bezoeker wordt neergelegd, terwijl er minder oog is voor het structurele karakter van de situatie waarin deze zich bevindt en de maatschappelijke factoren die daarop van invloed zijn.

Wat het Vadercentrum betreft lijkt dus met name op de laatste twee thema's winst te behalen. Terwijl de betekenis van het centrum voor haar bezoekers uit alle verhalen overduidelijk naar voren komt, zou het vanuit het perspectief van emancipatie en participatie interessant kunnen zijn het gesprek aan te gaan over de vraag welk belang met name aan deze twee thema's wordt toegekend, welke functie men daarin voor het Vadercentrum ziet weggelegd en hoe dat invulling zou kunnen krijgen.

Geraadpleegde bronnen

Haar, M. van der, Huis, I. van & Verloo, M. (2014). *Man 2.0 in uitvoering. Onderzoek naar Nederlandse projecten gericht op de participatie en emancipatie van laagopgeleide sociaalgeïsoleerde mannen.* Nijmegen: Institute for Management Research.

Hoven, R. van den (2002). *Opbouwwerk tussen emancipatie en beheersing*. Den Haag: Dr. Gradus Hendriks Stichting.

Huis, I. van & Haar, M. van der (2013). Ways to be(come) a Dutchman: Culturalized Citizenship in male emancipation projects. Etnofoor, vol. 25, 2. Pg. 31-51

Vadercentrum Adam (2020). *Vadercentrum Adam als stedelijke voorziening. 'Een plek waar je er toe doet en waar je doet'.* Den Haag: St. MOOI/Vadercentrum Adam.

Verschoor, W. (2010). *Methodiekbeschrijving Man actief. Databank effectieve sociale interventies*. Utrecht: Movisie.
Zwaard, J. van der & Kreuk, C. (2013). *Ik kwam om wat te doen. Werkwijze en betekenis van Vadercentrum Adam.* Rotterdam: E3D.

Websites
https://haagsevaders.nl/
http://man.oranjefonds.nl/

Over de Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden

De Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden wordt uitgevoerd door het lectoraat Sociale Innovatie en Ondernemerschap van Hogeschool Leiden en het lectoraat Urban Ageing van De Haagse Hogeschool.

De Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden draagt bij aan het ontwikkelen van een regionaal netwerk en het versterken van de kennisinfrastructuur rondom maatschappelijke vraagstukken.

De Werkplaats richt zich in de periode 2020-2022 op de volgende thema's:

- Armoede en schulden: Hoe kunnen mensen met weinig inkomen een goed leven hebben?
- De verbinding tussen het gezondheid en sociaal domein: Hoe kan de (interprofessionele) samenwerking verbeterd worden?
- Langer thuis wonen: Wat hebben mensen in kwetsbare situaties nodig om langer (en weer) thuis te wonen?
- Integrale aanpak multiproblematiek: hoe kunnen huishoudens met complexe problemen effectiever worden ondersteund?

Via leergemeenschappen, bestaande uit professionals uit de praktijk, beleids- en uitvoeringsambtenaren, vrijwilligers, studenten, docenten en onderzoekers, gaat de Werkplaats Sociaal Domein aan de slag met deze thema's. Samen wordt er een leeromgeving gecreëerd en wordt er gewerkt aan kennisdisseminatie.

Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij financiering van het ministerie van VWS.

Veel dank gaat uit naar de bezoekers van het Vadercentrum voor hun gastvrijheid, hun tijd en medewerking aan de interviews. Tevens willen wij de studenten Social Work van De Haagse Hogeschool bedanken voor hun bijdrage aan de voorbereiding, uitvoering en uitwerking van de interviews. Tenslotte danken wij Mooi Welzijn en in het bijzonder het Vadercentrum voor hun samenwerking aan dit project.

Subsidienummer VWS: 330119

9 789083 074351

Werkplaats Sociaal Domein
Den Haag en Leiden